

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

BAKALÁŘSKÉ/PREZENČNÍ STUDIUM

2017-2020

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Eliška Kotíková

**Podpůrná opatření dětí se speciálními vzdělávacími
potřebami v MŠ, která vedou k úspěšnosti popřípadě
usnadnění vstupu do ZŠ**

Praha 2020

Vedoucí bakalářské práce: Doc. PhDr. Lea Květoňová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR / FULL-TIME STUDIES

2017-2020

BACHELOR THESIS

Eliška Kotíková

**Supportive Measures for Children with Special
Educational Needs in Kindergartens that Leads to
Success or Easier Access to Primary Schools**

Prague 2020

The Bachelor Work Supervisor: Doc. PhDr. Lea Květoňová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská/diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 17.02.2020

Eliška Kotíková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Doc. PhDr. Lee Květoňové, Ph.D. za její ochotu, trpělivost a vstřícnost při vedení mé práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá pomůckou Klokanův kufr jako jednou z mnoha možností podpůrných opatření, která usnadňují dítěti cestu k vstupu do základní školy. Klokanův kufr se jeví jako pomůcka, která může pomoci všem dětem k dosažení školní zralosti. Autorka ve své práci v teoretické části popisuje dle odborné literatury psychomotorický vývoj, komunikaci předškoláka, hru, školní zralost a připravenost. Další části práce jsou věnovány podpůrným opatřením, speciálním vzdělávacím potřebám, dítěti s ADHD a jeho podpůrným opatřením. Dále se autorka práce věnuje komplexní metodické pomůcce Klokanův kufr. V praktické části jsou využity teoretické znalosti, které jsou uvedeny do praxe.

Klíčovým tématem výzkumu je experimentální ověřování vybraných úkolů z komplexní metodické pomůcky Klokanův kufr. Práce ukazuje možnosti použití pomůcky Klokanův kufr u dítěte s ADHD i u dítěte běžného.

Klíčová slova

ADHD, Klokanův kufr, podpůrná opatření, předškolní věk, školní zralost

Annotation

This bachelor thesis deals with the aid of Kangaroo's suitcase as one of many possibilities of support measures that make it easier for a child to enter primary school. The Kangaroo's suitcase appears to be an aid that can help all children to achieve school maturity. In the theoretical part, the author describes according to literature, psychomotor development, preschooler communication, play, school maturity and preparedness. Other parts of the work are devoted to supportive measures, special educational needs, child with ADHD and its supportive measures. Furthermore, the author of the work is devoted to a comprehensive methodical aid Kangaroo's suitcase. In the practical part are used theoretical knowledge, which are put into practice.

The key topic of the research is the experimental verification of selected tasks from the comprehensive methodical tool Kangaroo's suitcase. The work shows the possibilities of using the Kangaroo's suitcase on a child with ADHD, as well as on a ordinary child.

Keywords

ADHD, Kangaroo's suitcase, preschool age, school maturity, supportive measures

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK	11
1.1 Psychomotorický vývoj	11
1.1.1 Motorický vývoj.....	12
1.1.2 Psychický vývoj.....	12
1.2 Komunikace předškoláka.....	13
1.3 Hra	15
1.4 Školní zralost	16
1.5 Školní připravenost	18
2 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ	19
2.1 Speciální vzdělávací potřeby	20
2.2 Dítě s ADHD	20
2.3 Podpůrná opatření dítěte s adhd.....	22
3 KLOKANŮV KUFR	24
3.1 Červený box	26
3.2 Modrý box.....	27
3.3 Zelený box	28
3.4 Sociální dovednosti.....	28
3.5 Hra	29
3.6 Sebeobsluha - samostatnost	29
PRAKTICKÁ ČÁST	31
4 VÝZKUM A JEHO CÍL	31
4.1 Stanovené předpoklady	32
4.2 Metodologie výzkumu	32
4.3 Popis zkoumaného vzorku	33
4.4 Popis výzkumu.....	34
4.5 Realizace výzkumu	34
4.6 Výsledek výzkumu	36
4.6.1 Případová studie č. 1	36
4.6.2 Případová studie č. 2	42

4.7	Interpretace zjištěných dat	47
	ZÁVĚR	50
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	52
	SEZNAM OBRÁZKŮ	55
	SEZNAM PŘÍLOH.....	56

ÚVOD

Podpůrná opatření jsou taková opatření, která upravují podmínky pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Ne všichni žáci mají stejné potřeby a stejné možnosti ve vzdělávání. Některé děti potřebují průběh jejich vzdělávání v různé míře upravit. Školský zákon definuje podpůrná opatření a dělí je do pěti stupňů dle závažnosti a potřeb žáka.

Tato bakalářská práce se zaměřuje na jednu z mnoha metodických pomůcek podpůrných opatření Klokanův kufr. Klokanův kufr je aplikací programu Diagnostika dítěte předškolního věku od autorek J. Bednářové a V. Šmardové, který se využívá i u dětí s podpůrnými opatřeními. Práce zjišťuje pomocí experimentálního ověření vybraných úkolů, zda je možné využívat pomůcku Klokanův kufr i u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části a to na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části se práce zabývá v první kapitole předškolním věkem z hlediska psychomotorického vývoje, komunikací předškoláka, hrou, školní zralostí a připraveností, která souvisí se završením předškolního období. Dále popisuje podpůrná opatření, speciální vzdělávací potřeby, dítě s ADHD a jeho podpůrná opatření a ve třetí kapitole se zabývá Klokanovým kufrem jako komplexní metodickou pomůckou.

Praktická část bakalářské práce je věnována vlastnímu výzkumu, který se zaměřuje na experimentální ověření vybraných úkolů z pomůcky Klokanův kufr. Jedná se o výzkum kvalitativní. Výzkumný vzorek tvoří dvě děti předškolního věku. Jedno z dětí je běžný chlapec, který nemá žádné speciální vzdělávací potřeby. Druhé dítě je chlapec, u kterého bylo diagnostikováno ADHD. Jako hlavní prostředek sběru dat byla zvolena případová studie. Jako další prostředek výzkumu je použito pozorování dítěte při řízené činnosti a spontánní hře. Pozorování dopomohlo k lepší dotvoření si představy o zkoumaném dítěti. Cílem bakalářské práce je seznámit čtenáře s komplexní metodickou pomůckou Klokanův kufr. Na praktickém příkladu ukázat, jak je možné s touto pomůckou pracovat a jak ji využít v praxi. Cílem výzkumu je experimentální ověření vybraných úkolů z pomůcky Klokanův kufr. Experimentální ověření úkolů z pomůcky Klokanův kufr probíhalo s dvěma dětmi.

Praktická část dále ukáže, jestli se jeví pomůcka Klokanův kufr jako vhodná pomůcka pro dítě s ADHD, jestli může práce učitele s pomůckou Klokanův usnadnit vstup dítěte do základní školy.

Pomocí experimentálního ověření vybraných úkolů z pomůcky Klokanův kufr se pokusíme zjistit, zda bude plnění úkolů z pomůcky Klokanův kufr obě děti bavit, zda bude dítěti s ADHD plnění úkolů trvat déle než běžnému dítěti a zda všechny námi vybrané úkoly z pomůcky Klokanův kufr nakonec obě děti zvládnou.

Praktická část se také pokusí, co možná nejlépe představit pomůcku Klokanův kufr a její využití na několika vybraných úkolech.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK

Předškolní věk není jen přípravou na školu, ale má také svůj specifický význam pro některé mimořádné důležité funkce dospělého věku. (Matějček, 2005) Předškolním věkem označujeme celé období od narození až po vstup do školy, konkrétně hovoříme o věku od 3 do zhruba 6 let. Toto pojetí má praktický význam při plánování sociálních a výchovných opatření. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Pro předškolní věk je charakteristické postupné oslabení vazby na rodinu. Zároveň se uplatňuje vazba k vrstevnické skupině s pomocí osvojování si běžných norem chování, znalosti obsahu rolí a přijatelné úrovně komunikace. Předškolní období se vyznačuje prelogickým a egocentrickým myšlením. K nástupu do školy je nutné překonání této bariéry, přičemž nástup do školy je důležitým vývojovým mezníkem. (Vágnerová, 2000)

„Tato doba je nejvhodnější pro formování dítěte, které je velice ochotné spolupracovat, sdružovat se s ostatními dětmi, pracovat společně s dospělými a připodobňovat se svým ideálům.“ (Rymešová, Chamoutová, 2010, s. 49)

Předškolní věk bychom *„měli vyzvednout z jeho terminologické podřízenosti a naopak přisoudit mu zcela samostatnou a svébytnou existenci, jak to odpovídá jeho zcela specifické důležitosti pro celý další život člověka“* (Matějček, 2005, s. 274). Není možné předškolní věk považovat jen za přípravu na významné věci budoucí (tamtéž). Myšleno jako přípravu pro školu.

1.1 PSYCHOMOTORICKÝ VÝVOJ

Souborem vývojových mezníků zahrnujících psychiku a motoriku dítěte je psychomotorický vývoj a je tedy odrazem dozrávání mozku. Tyto mezníky zahrnují kognitivní, emoční, motorické a sociální schopnosti dítěte. (Cioni, 2013)

1.1.1 MOTORICKÝ VÝVOJ

V předškolním věku dochází k postupnému zlepšení hrubé motoriky. Současně dochází k zlepšení jemné motoriky, to znamená práce rukou. Pohyb velkých svalových skupin je typický pro hrubou motoriku, zatímco jemná motorika zahrnuje zejména obratnost rukou a mluvidel. (Machová, 2016) Obě svalové skupiny jsou ve svém vývoji úzce provázány, například můžeme vidět, že dítě začíná více mluvit a přesněji artikulovat v době, kdy začíná kreslit. (Kutálková, 2014)

Dítě by mělo postupně zvládat např. běh bez častých pádů, přeskakování nízkých překážek, oblékání a svlékání bez pomoci, skákání a dopadání na špičky. (Machová, 2016)

Motorické schopnosti a dovednosti se dělí do několika rovin, kterými jsou hrubá motorika, jemná motorika a grafomotorika. Řadí se mezi ně i motorika mluvidel a motorika očních pohybů. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Obratnost má vliv na zapojování se do společných činností s ostatními dětmi. Pohyblivost a přesnost pohybů ovlivňuje rychlost při aktivitách a tím pádem menší pohyblivost a zručnost má vliv na preferenci činností. Vzhledem k preferenci činností je zapotřebí kompenzovat oslabené schopnosti a dovednosti dítěte. Mnoho školních schopností, dovedností a výkonů je ovlivněno v důsledku oslabení motoriky. Tyto důsledky můžeme vidět např. v potížích ve psaní, v úpravě písma, čitelnosti a rychlosti, nižší obratnosti mluvidel, neobratnost v jemných pohybech a v neposlední řadě v zúženém výběru tělesných aktivit. *„Motorika má vliv na zdravotní stav. Oslabení a chybné návyky z dětství se promítají do zdravotního stavu po celý život jedince.“* (Bednářová, Šmardová, 2011, s. 8)

1.1.2 PSYCHICKÝ VÝVOJ

Společně s rozvojem pohybu se rozvíjí i myšlení, paměť a řeč. Fantazie je velmi rozvinutá. Ve čtyřech letech dítěte je pravděpodobně v zastoupení realistického výkladu jevů. Realistické výklady jevů totiž není schopno dítě v tomto věku pochopit. (Machová, 2016) Pro dítě předškolního věku má fantazie harmonizující význam. Je nezbytná pro citovou a rozumovou rovnováhu. Jedinec předškolního věku pochopil trvanlivost existence předmětů vnějšího světa, ale dosud si není vědom trvanlivosti

jejich podstatných znaků, které nejsou závislé na proměnách vnější podoby. Jedním z dalších znaků typických pro předškolní věk je útržkovitost, nekoordinovanost a nepropojenost myšlení a chybní komplexního přístupu. (Vágnerová, 2000)

Pomocí kresby, vyprávění a hry vyjadřují děti svůj pohled na svět. V těchto prvcích můžeme pozorovat typické znaky dětského myšlení, ale i emočního prožívání. (Vágnerová 2000) Dle Machové: „*V tomto období dítě rádo kreslí. V jeho kresbě se odráží nejen úroveň pohybových dovedností ruky ale i úroveň psychického vývoje.*“ (Machová, 2016, s. 212) Zatímco z kresby tříletého dítěte ještě nelze poznat, co představuje, kresba čtyřletého dítěte je základním schématem nějakého objektu, kresba má lineární podobu. (Machová, 2016) Mezi pátým a šestým rokem má kresba realistickou podobu, dítě kreslí dle představ z paměti, kresba získává více na obsahu pomocí detailů. (Mlčáková, 2009)

V předškolním věku je pro celkový vývoj dětského poznání charakteristické postupné opouštění subjektivního pohledu a důrazu na viditelné projevy aktuální situace. (Vágnerová, 2000)

1.2 KOMUNIKACE PŘEDŠKOLÁKA

Pro vývoj jedince má řeč velký význam, jelikož ovlivňuje nejen kvalitu myšlení ale i poznávání, učení, jeho orientaci a fungování v lidském společenství. Komunikace společně s řečí je jedním z nejdůležitějších okamžiků v rámci ontogeneze. Dítě v předškolním věku se nachází v období, kdy se jeho řeč velmi rozvíjí. K nejprudšímu rozvoji dochází od tří do čtyř let. Ve čtyřech letech vývoj podmiňují i ovlivňují následující faktory: vnímání, motorika a sociální prostředí. Později, tedy v období od šesti do sedmi let, se stává vývoj řeči zásadním. Řeč je komplexní schopnost. Jako komplexní schopnost má svou specifickou strukturu. Řeč dělíme do tzv. jazykových rovin. Roviny jsou čtyři: foneticko-fonologická, morfologicko-syntaktická, lexikálně sémantická, pragmatická. (Bednářová, Šmardová, 2011)

U dítěte v předškolním věku dochází ke změně v zaměřenosti osvojování jazyka. Za nejvíce typický rys považujeme to, že si děti intenzivně osvojují gramatickou složku jazyka, jeho morfologický a syntaktický systém. Současně se slovní zásoba rychlým tempem rozvíjí a dochází k osvojování si pragmlingvistických funkcí jazyka. (Průcha, 2011)

Děti předškolního věku mají zdokonalující se verbální kompetence v obsahu i ve formě. Tyto kompetence si děti rozvíjí při komunikaci s dospělými. V menším rozsahu na ně má vliv i komunikace s vrstevníky či vliv médií. Otázky typu „proč“ rozšiřují dětský slovník a napomáhají při rozvoji správného vyjadřování. Tímto způsobem se děti učí chápat globálnější vztahy mezi věcmi a současně se tím také učí využívat i příslušné slovní výrazy. Ačkoli se děti učí nápodobou slovního projevu dospělých lidí, má nápodoba selektivní charakter. Napodobovaná slovní sdělení dítě později použije ve svém vlastním slovním projevu a nezáleží na tom, zda je slovní sdělení důrazné v obsahu či formě. Děti tvoří experimenty pomocí slovních výrazů, například složeným slovem či slovním spojením. Rády je spontánně přeměňují různými způsoby. Gramatická pravidla, zjednodušeně gramatiku, se též jedinci učí imitací. Ve čtyřech letech věku se dítě vyjadřuje již za pomoci delších a složitějších vět, později mluví i v souvětích. Často a stále ještě dělají chyby. Především pokud se jedná o vyjadřování různých časových vztahů. Při dětském vyprávění můžeme pozorovat nepřesnosti a agramatismy. (Vágnerová, 2000)

Důležitou složkou řeči je tzv. egocentrická řeč. Egocentrická řeč je důležitá nejen z hlediska vývoje kognitivních procesů. Egocentrická řeč bývá spojená s myšlením. Je to řeč, která je primárně určená pro sebe a ne pro druhou osobu. Řeč tedy vypadá jinak, jak ve struktuře, tak v obsahu, jelikož dítě nepočítá nebo nemusí počítat s komunikačním partnerem. Z toho důvodu je pro dítě v předškolním věku důležitá. Dítě se nemusí přizpůsobovat vnější realitě v tak velké míře, jako když komunikuje s další osobou. Velmi často se dítě při aktivitách doprovází slovním komentářem. Verbální komentář jedinci umožňuje lépe činnost vykonávat. Z egocentrické řeči se postupně stává řeč vnitřní. (Vágnerová, 2000)

Dle Machové: *„Některé děti ani ke konci předškolního věku nedovedou vyslovovat některé hlásky (ponejvíce r, ř, sykavky). Dětskou patlavost (dyslalie) považujeme v tomto věku za fyziologicky neustálenou: odpovídá stupni vývoje mozku.“* (Machová, 2016, s. 212,213) Před vstupem do školy by ale měla být už patlavost napravena. Jazyková výchova v mateřské škole hojně napomáhá v samovolné úpravě výslovnosti. (Machová, 2016)

1.3 HRA

Hra je úzce spjata s vývojem osobnosti a s její pomocí můžeme lépe poznávat svět kolem nás i sebe sama. Z toho důvodu má hra hluboký význam. Hra je specifická forma učení a je také důležitým prostředkem při sebeutváření. Hra je specifickou činností pro člověka. Je vnitřně motivovaná činnost, v níž se seberealizujeme. Vnitřní svoboda a svobodná volba, smysluplnost, samoučelnost, zaujetí, duševní pravidla, přijetí role, nápaditost, nestresující stav mysli, to jsou znaky, kterými se vyznačuje hra. (Suchánková, 2014)

V socializačním procesu má významný úkol právě hra. Obdobím hry bychom mohli označit celý předškolní věk. Hra je hlavní činností předškolního dítěte. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Pro děti v předškolním věku je typická hra symbolická. Znamená to, že činnost, která patřila jednomu předmětu, je přesunuta na předmět náhradní neboli zastupující. Předměty jsou určitě konkrétní symboly. Se symbolickou hrou souvisí hrové předstírání, v němž můžeme vidět specifické rysy myšlení dětí v předškolním věku. Mezi specifika patří: egocentrismus, představy, fantazie, magičnost a jiné. Mezi další hry typické pro tento věk patří hry námětové. (Suchánková, 2014)

Hra námětová se u dítěte ve třech letech zcela běžně soustředí pouze na jeden znak. Dítě, které je starší, ke své hře využívá více předmětů a zapojuje do své hry i kamarády. Celkově je tedy hra staršího dítěte obsahově obohacena. Mladší dítě si ve hře na maminku hraje pouze s panenkou. Staršímu dítěti panenka nestačí. Potřebuje celou domácnost. V námětových hrách se využívají náměty z běžného života, jako jsou hra na rodinu, hra na obchod, hra na kadeřnictví, hra na poštu. Mohou se ale také objevovat i náměty z knížek a filmů, mezi nimiž pak můžeme vidět hry na různé pohádkové postavičky: hra na princeznu, hra na draka. (Suchánková, 2014)

Mezi další hry v tomto období řadíme hry slovní: hádanky, říkadla, jazykolamy, rýmováčky, žertovné příběhy. Slovní hry pomáhají rozvíjet smysl pro jazyk, myšlení a učí porozumět humoru. Hra konstruktivní rozvíjí myšlení, prostorovou orientaci, vyžaduje pozornost a soustředěnost, vytrvalost a strategický postup. Do konstruktivní hry řadíme stavění kostek, stavebnic, skládání puzzle, plácání báboviček. (Suchánková, 2014)

Hra sdružující se je vidět u hry námětové. Můžeme ji ale pozorovat i u hry kooperativní. Hra kooperativní „*již vyžaduje spolupráci dětí, dělení sociálních rolí, stanovení a dodržování pravidel, vzájemnou pomoc, toleranci, řešení situací. Hra kooperativní bývá považována za jednu z vrcholných dětských her.*“ (Suchánková, 2014, s. 48)

Dle Vágnerové: „*Přijetí mužské či ženské identity se projevuje i postupnou diferenciací dětské hry.*“ (Vágnerová, 2000, s. 119)

1.4 ŠKOLNÍ ZRALOST

Dítě, kterému je šest let zpravidla bývá připraveno nastoupit do školy. Začátek školní docházky je pro dítě velkou životní změnou. Pro úspěšnost ve škole je předpoklad zralost. Školní zralost má několik oblastí: oblast tělesného, duševního, emocionálního a sociálního vývoje. (Machová, 2016)

Mezi předpoklady v oblasti tělesného vývoje patří dosažení výšky a váhy. Zároveň ale menší výška či váha může znamenat vrozeně slabší tělesnou konstituci, která je obdobná u rodičů. Při posuzování tělesného vývoje je důležité, jestli proběhla první proměna postavy. První proměna postavy je totiž doprovázena zlepšením koordinace pohybů. V oblasti psychické je hlavní úroveň v myšlení, vnímání, vyjadřování. Fantazie by měla být na ústupu. Měl by se začínat prosazovat realistický přístup. Ve vývoji sociálním má být dítě samostatné tak, aby mu nedělalo problém odloučení od rodiny na část dne. Mělo by, se umět soustředit. Těšit se na pracovní výkon. Zároveň by jedinec měl být schopen ovládat své citové projevy. (Machová, 2016)

Školní zralost znamená zralost centrální nervové soustavy. Centrální nervová soustava je odolná vůči zátěži, je schopna se soustředit a je emočně stabilní. Jako předpoklad pro úspěšné přizpůsobení se školnímu režimu se také považuje zralost centrální nervové soustavy. Zrání centrální nervové soustavy ovlivňuje lateralizaci, motorickou a senzomotorickou koordinaci, zrakovou a sluchovou percepci. (Zelinková, 2007)

Dle Bednářové, Šmardové do oblastí, které jsou důležité při posuzování školní zralosti, patří tělesný vývoj a zdravotní stav, úroveň vyspělosti poznávacích tedy kognitivních funkcí, úroveň práceschopnosti, jinými slovy pracovní předpoklady

a návyky. Jako poslední oblast je úroveň zralosti osobnosti. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Do skupiny, která zahrnuje kognitivní funkce, patří schopnosti, jako jsou: vizuomotorika, grafomotorika, řeč, sluchové vnímání, zrakové vnímání, vnímání prostoru, vnímání času a základní matematické představy. Dělení je v podstatě do jisté míry umělé, jelikož například v grafomotorice se uplatňují faktory, které jsou mimokognitivní. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Oblast práceschopnosti do sebe zahrnuje to, co se od školáka bude předpokládat. U školáka se předpokládá, že bude v dostatečné míře samostatný při přechodu od jedné činnosti ke druhé, že si sám uchystá věci a bude se orientovat v učebnici i sešitě. Práceschopnost úzce souvisí s vyzálostí osobnosti, dosavadní výchovou dítěte a také, a to zejména, s vyzálostí centrální nervové soustavy, protože tou je práceschopnost podmíněna. Osobnost, je těžká oblast na vyjádření obsahu kritérii, protože každé dítě je jiné. I přesto by dítě v této oblasti mělo mít sociální dovednosti a adaptabilitu, například schopnost odloučení od rodiny, respektovat cizí autoritu. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Jedním z hlavních sociálních mezníků je nástup dítěte do školy. Pro zvládnutí role školáka je školní zralost jedním z předpokladů jak roli dobře zvládnout. (Vágnerová, 2000)

Orientačně lze posoudit školní zralost a následně realizovat pomocí testů školní zralosti. Orientačními testy školní zralosti jsou Kernův, Jiráskův test školní zralosti. Důležitá je i pedagogická diagnostika, při které je dítě dlouhodobě pozorováno ve svém vývoji a v podmínkách, které jsou pro něj přirozené. Díky diagnostice je možné včas volit podpůrná opatření. (Bartoňová, Opatřilová, Vítková, 2019)

Na školní zralost nezapomíná ani česká legislativa, tedy školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. *„Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dovrší šestý rok věk. Začátek školní docházky je volen tak, aby dítě dosáhlo tzv. školní zralost. (Zákon č. 561/2004 Sb.)*

1.5 ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST

Vedle pojmu školní zralost se také používá pojem školní připravenost. Především pedagogická veřejnost používá pojem školní připravenost. Školní připravenost zahrnuje kompetence v oblasti kognitivní, emocionálně-sociální, pracovní a somatické. Tyto kompetence dítě nabývá a rozvíjí učním a také sociální zkušeností. Sociální zkušenosti nabývá především v mateřské škole. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Školní připravenost závisí na základní znalosti, kterou je jak se učit. Jak se učit má sedm nejdůležitějších aspektů. Sedm aspektů zahrnuje: sebevědomí, zvědavost, schopnost jednat s určitým cílem, sebeovládání, schopnost pracovat s ostatními, schopnost komunikovat a schopnost spolupracovat. (Goleman in Šmardová, Bednářová, 2011)

Při školní připravenosti by mělo být dítě schopné respektovat běžné normy chování a celý hodnotový systém, ze kterého běžné normy chování vycházejí. (Vágnerová 2000)

2 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ

Pojem podpůrná opatření ve vzdělávání se podle práva poprvé objevil ve znění vyhlášky MŠMT, která upravuje podmínky pro vzdělávání dětí, studentů a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, které upravuje zákon č. 73/2005 Sb. Tato vyhláška stanovuje, že se při vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami užívají vyrovnávací a podpůrná opatření. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015)

Opatření vyrovnávací jsou určena dětem, žákům a studentům se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním. Opatření podpůrná se užívají u žáků a studentů se zdravotním postižením a zahrnují „*využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů, zařazení předmětů speciálněpedagogické péče, poskytování pedagogicko-psychologických služeb, zajištění služeb asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě nebo studijní skupině nebo jinou úpravu organizace vzdělávání zohledňující speciální vzdělávací potřeby žáka*“. Podpůrná opatření slouží i žákům a studentům mimořádně nadaným. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015, s. 28)

Existuje pět stupňů podpůrných opatření. Příslušné postižení či znevýhodnění vyžaduje různou intenzitu poskytování podpůrných opatření. Východiskem pro rozdělení podpůrných opatření do jednotlivých stupňů podpory jsou dopady zdravotního postižení či znevýhodnění na vzdělávání. Stupně podpůrných opatření se dělí na deset oblastí podpory. Oblasti podpory se nazývají: Organizace výuky, Modifikace vyučovacích metod a forem, Intervence, Pomůcky, Úpravy obsahu vzdělávání, Hodnocení, Příprava na výuku, Podpora sociální a zdravotní, Práce s třídním kolektivem a Úprava prostředí. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015)

Podpůrná opatření jsou součástí české školské legislativy v přijaté v novele §16 školského zákona. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015)

2.1 SPECIÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ POTŘEBY

Speciální vzdělávací potřeby užíváme pro označení široké skupiny žáků a studentů se znevýhodněním ve vzdělávání. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015)

Můžeme je rozdělit do tří skupin: žáci se zdravotním postižením, žáci se zdravotním znevýhodněním a žáci se sociálním znevýhodněním. (Kendíková, 2015)

V školském zákoně §16, odst. 6 se píše, že *„Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení...Při hodnocení žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami se přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění...“* (Kendíková, 2015, s. 16)

V mnoha případech ale není možné jednoznačně určit, do které ze tří skupin dítě, žáka či studenta zařadit, nebo jeho zařazení jeho potřebám neodpovídá. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015)

Mnoho odborníků z řad pedagogů, psychologů, ale i lékařů se pokoušelo vymyslet cvičení a programy na posílení dílčích funkcí. *„Cílem každého programu je zmírnění nebo vymizení deficitů...“* (Bartoňová, Opatřilová, Vítková, 2019, s. 54)

Mezi programy, které se využívají i u dětí s podpůrnými opatřeními ke zmírnění a nebo vymizení deficitů v rámci speciálních vzdělávacích potřeb u všech tří skupin dětí, především v různých stupních podpory v předškolním věku, patří například Metoda B. Sindelárové – Předcházíme poruchám učení, Metoda PaedDr. Heyrovské – Nebojte se psaní, Grafomotorika pro děti předškolního věku, Metoda Dobrého startu, Program HYPO, Edukativně stimulační skupiny, Feuersteinova metoda a Diagnostika dítěte předškolního věku autorek J. Bednářová, V. Šmardová. (Bartoňová, Opatřilová, Vítková, 2019)

2.2 DÍTĚ S ADHD

Lehké mozkové dysfunkce označované jako LMD, ADHD, ADD patří do skupiny specifických poruch chování. Existují i starší názvy malé mozkové dysfunkce (MMD), lehké dětské encefalopatie (LDE), hyperaktivní nebo hypoaktivní

syndrom či hyperkinetický či hypokinetický syndrom. Během posledních let se nejvíce používá název syndrom poruchy pozornosti spojený s hyperaktivitou (ADHD), nebo také syndrom poruchy pozornosti bez hyperaktivity (ADD). (Žáčková, Jucovičová, 2012)

Projevy můžou být různé, ale i tak mívají společnou nepozornost, neposednost a trpělivost. Mezi další projevy řadíme problémy v oblasti sociálního styku a problémy s učením. Jedinci mívají problémy se spánkem a mají časté změny nálad. Hyperaktivita je často příčinou různých úrazů. (Paclt, Ptáček, Florián, 2006)

Příčinou poruchy je většinou nezralost centrální nervové soustavy. Porucha nemá žádnou vazbu na osobnost či inteligenci. Hyperaktivní a nepozorní jedinci mohou mít velice vysokou inteligenci. (Paclt, Ptáček, Florián, 2006)

Vzhledem k tomu, že nestihnou vše vypracovat včas, zvýšeně chybují, bývají často považovány za neschopné se cokoli naučit, případně i jako „hloupé“ (Žáčková, Jucovičová, 2012)

„Nejčastější příčinou hyperaktivity a poruchy pozornosti jsou drobná poškození CNS vznikající již v období těhotenství nebo při komplikovaném porod. Dané potíže ale mohou mít i jiné příčiny.“ (Altmanová, 2010)

U dětí, které mají AD(H)D, je největším problémem, aby udržely pozornost. Pozornost ve smyslu jako vytrvání v úsilí zaměřeném na daný úkol. Děti s hyperkinetickým syndromem s poruchou pozornosti (Attention Deficit Hyperactivity Disorder), AD(H)D mají chronický problém s nepozorností, nadměrnou aktivitou a impulzivitou. Tyto projevy můžeme vidět už v raném věku. (Paclt, Ptáček, Florián, 2006)

V předškolním věku jedinci s ADHD oproti jiným dětem prožívají období vzdoru mnohem intenzivněji. Mají problémy se sebeobsluhou a nejsou schopni se soustředit na hru. (Altmanová, 2010)

Symptomy se častěji projevují v situacích, kdy je na dítě kladen požadavek, při kterém má udržet pozornost, kontrolovat pohyb a utlumit impulzy. Situace, ve kterých dochází k požadavkům, jsou např. školní úlohy, pobyt v kolektivu nebo situace, ve kterých je nutné se přizpůsobit určitým normám a pravidlům. (Paclt, Ptáček, Florián, 2006)

Dle Altmanové řadíme mezi typické příznaky ADHD hyperaktivitu, impulzivitu, emoční labilitu, sociální a pohybovou neobratnost, potíže s učením a výkyvy ve školních výkonech a negativní sebehodnocení.

Mimo typické příznaky se vyskytují i obtíže s krátkodobou pracovní pamětí. Děti mívají i poruchy řeči, problém v oblasti zrakového a sluchového vnímání, pravolevé orientaci a v orientaci čase a prostoru. (Altmanová, 2010)

S postupným dozráváním nervové soustavy lze očekávat postupné zlepšení, tedy problémy s ADHD se věkem mění. (Altmanová, 2010)

U dětí, které mají ADHD, bychom se měli řídit hlavními výchovnými pravidly. Hlavní výchovná pravidla dle Altmanové jsou trpělivost, jasná pravidla, pochvaly, respektování zvýšeného pohybu a odreagování, opakování, pravidelný denní režim a zvýšená podpora. (Altmanová, 2010)

Hyperaktivní děti jsou nazývány „živým stříbrem“. (Žáčková, Jucovičová, 2012)

2.3 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ DÍTĚTE S ADHD

Na podpůrná a vyrovnávací opatření ve vzdělávacím procesu mají nárok i jedinci s ADHD. Tyto děti mohou být ale i zároveň dětmi mimořádně nadanými. Podpůrná a vyrovnávací opatření zajišťuje zpravidla škola. Proto je velice důležitá spolupráce rodiny, školy a školských zařízení. (Kendíková, 2015)

„Jedince s diagnózou ADHD řadíme mezi žáky se zdravotním znevýhodněním.“ (Kendíková, 2015, s. 17)

Děti, které mají diagnózu ADHD, je možné podporovat ve všech deseti oblastech podpory s ohledem na konkrétního jedince a jeho projevech diagnózy bez ohledu na zařazení v stupni podpory. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015)

V České republice se většina dětí s ADHD vzdělává formou individuální integrace. Lze však integrovat i skupinovou formou ve speciálních třídách. (Kendíková, 2015)

Děti s ADHD dle Kendlíkové viz výše se řadí do skupiny žáků a studentů se zdravotním znevýhodněním, proto potřebují podporu ve vzdělávání. Stupně podpůrných opatření se dělí i pro děti s ADHD na deset oblastí podpory. Je možné je podpořit v oblastech: Organizace výuky, Modifikace vyučovacích metoda forem,

Intervence, Pomůcky, Úpravy obsahu vzdělávání, Hodnocení, Příprava na výuku, Podpora sociální a zdravotní, Práce s třídním kolektivem a Úprava prostředí. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015)

3 KLOKANŮV KUFR

Klokanův kufr je komplexní metodická pomůcka pro předškolní věk. Zahrnuje všechno, co má dítě umět a znát před zahájením školní docházky. (Lužánky, 2019)

Klokanův kufr je především pomůcka diagnostická, kompenzační, reedukační a metodická. Je to diagnosticko-intervenční nástroj. (Lužánky, 2019)

Tato pomůcka má komplexní pojetí a napomáhá tím k diagnostikování. Pomocí Klokanova kufru dokážeme zjistit, co dítě skutečně ví, odhalit jeho silné stránky, rozpoznat případné slabé stránky a se slabými stránkami dále pracovat a hledat řešení. Klokanův kufr je praktickou aplikací publikace Diagnostika dítěte předškolního věku renomovaných autorek Mgr. Jiřiny Bednářové a PhDr. Vlasty Šmardové. (Lužánky, 2019)

Klokanův kufr mohou využívat všechny děti předškolního věku a také děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Vzhledem k tomu, jak je pomůcka vytvořena, je určena především odborným pracovníkům a pedagogům. (Lužánky, 2019)

Klokanův kufr mohou využívat mateřské, základní a speciální školy, logopedická pracoviště, speciálněpedagogická centra, pedagogicko-psychologické poradny, střediska rané péče a pracovníci z oblasti sociálních služeb. (Lužánky, 2019)

Kufr je dřevěná skříňka na kolečkách (Přílohy A, B). Její součástí jsou tři barevné boxy. Ve třech barevných boxech se nacházejí například diagnostické karty, pracovní skládačky a vkládačky a jiné motorické pomůcky. Součástí kufru je deset stejných záznamových archů (Příloha C) a kniha „Diagnostika dítěte předškolního věku“. Obsah kufru je rozdělen do deseti oblastí vývoje dítěte: zrakové vnímání a paměť, motorika, grafomotorika, kresba, sluchové vnímání a paměť, řeč, základní předmatematické představy, orientace v čase, orientace v prostoru, sebeobsluha a samostatnost, hra, sociální chování. Každá z deseti oblastí je označena příslušným piktogramem. Piktogramy usnadňují orientaci v oblastech. Jsou umístěny na jednotlivých boxech Klokanova kufru i v záznamovém archu.

Pomůcka má za cíl pomoci konkrétnímu dítěti. Z toho důvodu jsou úkoly rozdělené do tří variant obtížnosti – základní, jednodušší a náročnější úroveň. Tyto varianty mají značení na instruktážních kartách a na dalších komponentech. Značení je barevné. Žlutá barva označuje lehčí úroveň obtížnosti. Zelená barva označuje stejnou úroveň obtížnosti ale odlišný úkol a barva modrá značí těžší úroveň obtížnosti. Mimo

svá barevná označení mají varianty obtížnosti označení v podobě znaků základních matematických operací: plus, mínus a rovná se. (Lužánky, 2019)

Deset oblastí, které sledujeme, se rozdělují do několika položek. Stupně rozvoje jednotlivých schopností a dovedností hodnotíme pomocí hodnotící škály. Hodnotící škálu rozdělujeme na „nezvládá“, „zvládá s dopomocí“, „zvládá samostatně“. „Nezvládá“ označujeme úkol nebo činnost, které dítě neplní ani s podporou. Aktuálně je splnění úkolu nebo činnosti nad jeho možnosti. „Zvládá s dopomocí“ zaznamenáváme, pokud dítě potřebuje opakované nebo další vysvětlení, potřebuje více času nebo zjednodušení. „Zvládá samostatně“ píšeme, pokud dítě po vysvětlení zvládne úkol nebo činnost bez dopomoci. (Lužánky, 2019)

Záznamový arch, který je součástí Klokanova kufru, slouží pro záznamy ve všech oblastech. Každá z oblastí je navíc rozdělena dle věku od tří let až do zahájení školní docházky. V záznamovém archu je prostor pro záznamy vícečlenného týmu pedagogů. Může sloužit i jako podklad pro rozhovory s rodiči a spolupráci s poradenským pracovištěm. V záznamovém archu najdeme všech deset oblastí s jednotlivými úkoly. Celkově se v záznamovém archu nachází 378 úkolů, ve kterých dítě sledujeme. (Záznamový arch, 2013)

V dřevěné skřínce, která se nazývá Klokanův kufr, jsou ve třech policích tři boxy s různými pomůckami. Boxy jsou označeny barevně: box červený, box modrý a box zelený. V boxu červeném se nachází oblast zrakového vnímání a paměti, motorika, grafomotorika a kresba. V modrém boxu je sluchové vnímání a paměť, řeč a základní matematické představy. Ve třetím boxu, boxu zeleném, jsou dvě oblasti, oblast orientace v čase a orientace v prostoru. Barevné boxy nepojímají všech deset oblastí, kterými se Klokanův kufr zabývá. Mezi deseti oblastmi je například i sebeobsluha – samostatnost, kterou sledujeme průběžně, a tudíž k ní žádné pomůcky neexistují. Všechny úkoly v záznamovém archu Klokanova kufru jsou označeny čísly. Pokud je sledovaný úkol v souladu s pomůckou v boxu Klokanova kufru, je tento úkol v záznamovém archu zároveň označen písmenem. Ty úkoly, které jsou označeny kromě číslic i velkým tiskacím písmenem, se nacházejí nejen v záznamovém archu ale také v barevných boxech, kde mají i své pomůcky. (Lužánky, 2019)

3.1 ČERVENÝ BOX

V první polici ve skřínce, které říkáme Klokanův kufr, je dřevěný box. První dřevěný box je označený červenými písmeny názvem oblastí, kterými se zabývá (Přílohy D, E). Oblastmi jsou zrakové vnímání a paměť a oblast motoriky, grafomotoriky a kresby.

Oblast zrakového vnímání lze rozdělit a sledovat v několika oblastech: vnímání barev, vnímání figury a pozadí, zrakové rozlišování, zraková analýza a syntéza, oční pohyby a zraková paměť. Oblasti, které jsou dobře rozvinuty, mohou dítěti sloužit jako nosný pilíř při získávání a zpracování informací. Jednotlivé funkce nejsou izolovány, protože na každé činnosti se podílí více různých funkcí. Tyto funkce se následně ovlivňují a podporují, jestliže dojde k oslabení v jedné z oblastí, promítne se to do oblasti další. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Ke každé složce zrakového vnímání se v červeném boxu Klokanova kufru nacházejí úkoly. Některé úkoly jsou uvedeny pouze v záznamovém archu a svou konkrétní pomůcku v červeném boxu nemají. Vzhledem k charakteru úkolu žádnou pomůcku z červeného boxu nevyžadují. Může se jednat i o úkoly, při jejichž plnění není potřeba pomůcek vůbec žádných. Jedná se o pozorování dětí při různých každodenních činnostech, jejich výsledek do archů také zaznamenáváme. Ke každému věku je příslušný úkol, který by dítě mělo vzhledem k věku, pro který je určen, zvládnout. Úkoly jednotlivých oblastí jsou zároveň rozděleny do věkových kategorií od tří let až do zahájení školní docházky. (Záznamový arch, 2013)

Pro oblast zrakového vnímání se v záznamovém archu nachází 33 úkolů. Některé úkoly mají více úrovní obtížnosti.

Oblast motorika, grafomotorika a kresba je rozdělena v záznamovém archu na oblast hrubé motoriky, jemné motoriky, hmatového vnímání, spontánní kresby, grafomotorické prvky, návyky při kreslení, vizuomotoriky, laterality ruky, laterality oka a laterality. Pro oblast motoriky, grafomotoriky a kresby se nachází 65 úkolů. Úkoly jsou označeny číslem. K úkolům nejsou žádné pomůcky z červeného boxu až na výjimku. Výjimkou je úkol číslo 13. Ten má v červeném boxu pomůcky v podobě kolíčkové desky, dřevěné krabičky s 15 kolíčky, provlékačku, navlékací trn a dřevěnou krabičku s 32 korálky. V oblastech motoriky, grafomotoriky a kresby se nenachází různé úrovně obtížnosti. (Záznamový arch, 2013)

3.2 MODRÝ BOX

Ve druhé polici se nachází druhý dřevěný box, který má modrá písmena s názvy oblastí (Přílohy F, G). Oblasti, kterými se zabývá druhý, modrý box jsou sluchové vnímání a paměť, řeč a základní matematické představy.

Každá z oblastí modrého boxu má úkoly v záznamovém archu, kde se nacházejí úkoly bez pomůcek i s pomůckami z modrého boxu. Všechny oblasti mají úkoly pro každý věk předškolního období. (Záznamový arch, 2013)

Ve sluchovém vnímání se oblasti vzájemně prolínají a ovlivňují, například poznání objektu podle zvuku je řazeno v oblasti naslouchání, ale může být i v oblasti sluchové diferenciaci. Sluchové vnímání se dělí do oblastí naslouchání, sluchové diferenciaci, sluchové paměti a sluchové analýzy a syntézy. (Bednářová, Šmardová, 2011)

V záznamovém archu Klokanova kufru je sluchové vnímání a paměť děleno do složek: naslouchání, sluchové rozlišování, sluchová paměť, sluchová analýza a syntéza a vnímání rytmu. Pro sluchové vnímání a paměť je možné využít 43 úkolů. Pouze k dvanácti úkolům patří pomůcky z modrého boxu. Ve složce sluchové paměti nebo vnímání rytmu není ani jeden úkol s pomůckou z Klokanova kufru. Složka sluchová analýza a syntéza je jediná, kde jsou různé úrovně obtížnosti. (Záznamový arch, 2013)

Řeč je druhou oblastí, kterou najdeme v modrém boxu Klokanova kufru.

Řeč je komplexní schopnost a dělí se do několika jazykových rovin: foneticko-fonologickou, morfologicko-syntaktickou, lexikálně-sémantickou a pragmatickou. (Bednářová, Šmardová, 2011)

V záznamovém archu jsou jazykové roviny a k nim i příslušné úkoly. Součástí oblasti řeči je v záznamovém archu zmínka o prvcích neverbální komunikace, kde je úkolem pedagoga popsat oční kontakt dítěte. Celkem je pro oblast řeči vymezeno 57 úkolů, z nichž je nejrozsáhlejší rovina lexikálně-sémantická. I k oblasti řeči jsou úkoly s pomůckami i bez pomůcek. (Záznamový arch, 2013)

Základní předmatematické představy jsou třetí a poslední oblastí, kterou můžeme najít v modrém boxu Klokanova kufru. K základním předmatematickým představám se váže v záznamovém archu 39 úkolů. Základní matematické představy můžeme dělit na porovnávání, pojmy, vztahy, třídění, tvoření skupin, řazení, množství

a tvary. Tímto způsobem jsou úkoly rozděleny i v záznamovém archu. K oblasti základní matematické představy jsou v modrém boxu pomůcky v podobě dřevěných kartiček a karet. (Záznamový arch, 2013)

3.3 ZELENÝ BOX

V poslední polici se nachází třetí dřevěný box. Třetí box je popsán zelenými písmeny (Přílohy H, I). Zelený box je zaměřený na oblasti orientace v čase a orientace v prostoru. Obě tyto oblasti se dále nedělí. Díky tomu je zelený box nejméně obsáhlý.

Vnímání času se u dětí rozvíjí pozvolna, dítě v předškolním věku žije hlavně přítomností. Časové úseky, které jsou delší, jsou pro dítě v předškolním věku těžko představitelné. Čím delší časový úsek je tím těžší je pro dítě si představit trvání daného časového úseku. (Bednářová, Šmardová, 2011)

„Vytváření představy prostoru a pojmenovávání prostorových vztahů je proces dlouhodobý.“ (Bednářová, Šmardová, 2011, s. 21) Vnímání prostoru a prostorových vztahů má pro mnoho činností velký význam. Velký význam má vnímání prostoru především pro orientaci v prostředí, ve kterém dítě žije. (Bednářová, Šmardová, 2011)

K orientaci v čase se v záznamovém archu nachází 12 úkolů a k orientaci v prostoru 14 úkolů. Pro obě tyto oblasti má zelený box pomůcky téměř ke všem úkolům. V obou oblastech mají úkoly různé úrovně obtížnosti. V zeleném boxu můžeme najít pomůcku v podobě trojdimenzionálního dřevěného domečku s vykrojenými dveřmi a okny, dřevěných panáčků v modré a červené barvě. S touto pomůckou lze dítěti zadávat úkoly o postavení panáčků, například „postav panáčka před domeček“. (Záznamový arch, 2013)

3.4 SOCIÁLNÍ DOVEDNOSTI

Kontaktem s lidmi se dítě učí orientovat ve vztazích, situacích a osvojuje si způsoby chování a komunikaci. Říkáme tomu sociální učení, na základě kterého si dítě osvojuje sociální dovednosti. Sociálními dovednostmi máme na mysli komunikaci verbální i neverbální, přiměřené reakce na nové situace, adaptování se na nové prostředí, porozumění vlastním pocitům a sebeovládání, porozumění

emocím a chování druhých lidí, objektivní sebepojetí a sebehodnocení. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Oblast sociální dovednosti je jednou z deseti oblastí, kterými se Klokanův kufr zabývá. Oblast je součástí záznamového archu a vzhledem k jejímu charakteru není součástí žádného z dřevěných boxů. V záznamovém archu náleží oblasti sociálních dovedností 31 úkolů. Každý úkol nám říká, co by mělo dítě v konkrétním věku zvládnout. První úkol je pro 3-4 roky staré děti: „Dokáže se odloučit od matky“. Posledním úkolem je dovednost: „zapojuje se mezi ostatní děti do her, při nichž je třeba se rozhodovat, rozdělit role, dodržovat určitá pravidla“. Úkol je určen pro děti ve věku od pěti do šesti let. (Záznamový arch, 2013)

3.5 HRA

Hra je jednou z dalších deseti oblastí, která patří do Klokanova kufru. Hra nemá pomůcky v žádném z dřevěných boxů. Oblast hry je předposlední oblastí záznamového archu a kromě samotné hry se zabývá i soustředěním se na hru. Záznamový arch rozděluje úkoly hry i na hry, které se vážou ke konkrétnímu ontogenetickému období. Takovými hrami jsou hry námětové, symbolické, pohybové, konstruktivní a jiné. (Záznamový arch, 2013)

V oblasti soustředění se na hru není kolonka se zadáním vyplněna, pedagog by měl zhodnotit slovně, jak je dítě soustředěné, a vyplnit škálové hodnocení „nezvládá, „zvládá s dopomocí“ a „zvládá samostatně“. (Záznamový arch, 2013)

3.6 SEBEOBSLUHA - SAMOSTATNOST

„Zvládnutí hygieny, oblékání, stolování je důležitým prostředkem k autonomii a kompetenci, zároveň je také jejich projevem.“ (Bednářová, Šmardová, 2011, s. 62)

Autonomie je snaha o samostatnost a realizace vlastního přínosu ve vývoji a učení. Sebedůvěra, důvěru v to, co umím, znám a ve vlastní schopnost, zahrnuje pojem kompetence. Vstup do mateřské, základní školy či dospělosti usnadňuje nenásilné, postupné vedení k samostatnosti a zvykání si na povinnosti. (Bednářová, Šmardová, 2011)

Sebeobsluha a samostatnost je poslední oblastí Klokanova kufru. Je závěrem záznamového archu. Oblast sebeobsluhy a samostatnosti není součástí žádného dřevěného boxu. Složky sebeobsluhy a samostatnosti jsou: hygiena, umývání, oblékání a stolování. Oblast celkem zahrnuje 51 zadání. Poslední posuzovanou dovedností v oblasti hygieny dítěte před vstupem do základní školy by mělo být zvládnutí udržet hygienu samostatně. Ve složce umývání by dítě mělo být schopné zvládnout poznat, kdy je třeba si umýt špinavé ruce a pusu. Složka oblékání uvádí jako poslední úkol dovednost, kdy dítě dokáže pojmenovat jednotlivě druhy a části oblečení a zvolit vhodné oblečení a obuv podle počasí a podle příležitostí. Stolování je poslední složkou oblasti sebeobsluha – samostatnost, její poslední úkol je úkolem posledním z celého Klokanova kufru „samostatně si nalije polévku“. (Záznamový arch, 2013)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM A JEHO CÍL

Hlavním cílem výzkumu je experimentálně ověřit úkoly z Klokanova kufru a plnění úkolů Klokanova kufru. Experimentálním ověřováním úkolů z Klokanova kufru a jejich následným plněním chceme zjistit, zda je Klokanův kufr vhodný pro dítě s ADHD.

Dále jsme se zajímali, zda pomůžka Klokanův kufr usnadnit vstup dítěte do základní školy.

Při výzkumu se pokusíme najít ideální podmínky pro plnění úkolů z Klokanova kufru. Podmínky by měly být vhodné pro plnění úkolů. Úkoly by měly být vybrány s ohledem na věk dítěte. Vybrané úkoly by měly být voleny tak, aby děti příliš nezatěžovaly a aby je bavily. Měli bychom dítěti předložit úkoly z Klokanova kufru, tak, aby si dítě neuvědomovalo, že nějaký úkol plní. Vše by mělo proběhnout formou hry.

I přesto, že práci s Klokanovým kufrem ukazujeme pouze na dvou dětech a vybraných úkolech, formou experimentu. Pokusíme se práci s pomůckou co nejlépe a nejsrozumitelněji a nejméně pravděpodobněji přiblížit a popsat.

Od výzkumu se očekává, že ukáže ucelený pohled na Klokanův kufr a následně přiblíží konkrétní práci s Klokanovým kufrem. Zároveň by měl výzkum zhodnotit, jak se s pomůckou Klokanův kufr pracuje.

Výzkum by měl ukázat, že lze pracovat s pomůckou Klokanův kufr u dětí běžných i u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

Výzkum pracuje s dítětem s ADHD, které patří do skupiny dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Pomocí výzkumu bychom měli zjistit, jestli obě děti nakonec úkoly z Klokanova kufru zvládly.

4.1 STANOVENÉ PŘEDPOKLADY

Jeví se pomůcka Klokanův kufr jako vhodná pomůcka pro dítě s ADHD?

Může práce učitele s pomůckou Klokanův kufr usnadnit dítěti vstup do základní školy?

Předpoklad č. 1: Obě děti bude plnění úkolů Klokanova kufru bavit.

Předpoklad č. 2: Dítěti s ADHD bude plnění úkolů trvat déle než běžnému dítěti.

Předpoklad č. 3: Mnou vybrané úkoly z Klokanova kufru nakonec obě děti zvládnou.

4.2 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkumná část bakalářské práce byla zpracována formou kvantitativního výzkumu. K realizaci výzkumné části bakalářské práce byla využita metoda kazuistiky neboli případové studie.

Kazuistika nebo také případová studie je způsob práce s jednotlivým případem. Přehledně si uspořádáme všechna fakta, která jsou nám známa o případu. Fakta následně zanalyzujeme. Jedná se o standartní metodu. (Hadj Moussová, Duplinský, 2002)

Případová studie byla vytvořena pomocí anamnestických údajů, pozorováním a analýzou práce s pomůckou Klokanův kufr. Z pomůcky Klokanův kufr byly vybrány pouze některé vybrané úkoly z různých oblastí, kterými se Klokanův kufr zabývá. Pouze některé vybrané úkoly jsou pomůckami z dřevěných boxů Klokanova kufru. I úkoly s pomůckami ale i úkoly bez pomůcek byly vybrány s ohledem na věk. Úkoly byly vybrány pro děti, kterým je právě šest let. Vybrané úkoly byly takto voleny záměrně, jelikož obě děti z výzkumného vzorku dosáhly šesti let věku při realizaci výzkumu. Vybrané úkoly tvoří pět úkolů s pomůckami z dřevěných boxů Klokanova kufru a osm úkolů bez pomůcek, které ale ani nejsou součástí dřevěných boxů Klokanova kufru. Klokanův kufr ve svém záznamovém archu má i záznam v oblastech sociální dovednosti, hry a sebeobsluhy - samostatnosti. Tyto oblasti sledujeme během denní činnosti dítěte. V oblasti hry, sociální dovednosti a sebeobsluhy-samostatnosti jsou úkoly pro děti, které čerstvě dosáhly šesti let věku. Během práce s dítětem bylo dítě

pozorováno. Ve výzkumu jsme se zaměřili na práci s úkoly z Klokanova kufru. Všimli jsme si projevů chování dítěte ve složce verbální i nonverbální. Sledovali jsme emocionální naladění, sebedůvěru, temperamentové i volní vlastnosti dítěte. U obou dětí jsme pozorovali lateralitu. Všimli jsme si i toho, jak moc je potřeba dítě během plnění úkolů motivovat a jak dlouho dítěti splnění úkolů trvá. Zda je dítě klidné, vyrovnané, připravené a zda nepřevládá motorický neklid. Pokud dítě nezvládlo úkol napoprvé, při jeho plnění jsme mu úkol vysvětlovali různými způsoby, aby mělo větší možnosti pochopit zadání. Velká pozornost byla věnována samotným výsledkům úkolů, jelikož do záznamového archu zapisujeme, zda dítě úkol „zvládá samostatně“, „zvládá s dopomocí“ nebo „nezvládá“. Vybrané úkoly a jejich následné plnění jsme zaznamenali do záznamového archu. Obě děti měly svůj záznamový arch. Na konci plnění úkolu jsme se dítěte zeptali, jestli ho práce s Klokanovým kufrem bavila. Otázka nám pomůže zjistit, jaký má dítě postoj k plnění vybraných úkolů z Klokanova kufru a zda ho práce bavila.

4.3 POPIS ZKOUMANÉHO VZORKU

Cílovou skupinou výzkumu byly dvě děti, které v září roku 2019 by měly nastoupit do základní školy. Jedno dítě je v heterogenní speciální třídě, která je skupinově integrována do běžné mateřské školy. Dítě má speciální vzdělávací potřeby kvůli své diagnóze ADHD. Druhé dítě navštěvuje běžnou třídu, třída má homogenní charakter. Všechny děti v této třídě by měly nastoupit v září roku 2019 do základní školy. Dítě se speciálními vzdělávacími potřebami i dítě běžné má narozeniny ve stejném měsíci. Vzorek dětí není vzorkem reprezentativním, ale vzorkem dostupným. Přesto byla snaha popsat pomůcku Klokanův kufr a z něj vybrané úkoly co možná přesněji.

Než byl realizován výzkum, byl opatřen souhlas zákonných zástupců obou dětí, které se výzkumu zúčastnily. Zákonní zástupci byli plně seznámeni se záměrem, cílem a způsobem realizace výzkumu. Byli obeznámeni i s následným využitím výsledků výzkumu. Zákonné zástupce jsme ujistili o tom, že identita dětí nebude odhalena. Případové studie výzkumu budou sloužit pouze k výzkumným účelům.

Do výzkumu nebylo ani jedno z dětí nuceno a vlastní výzkum prováděla autorka sama. Obě děti znají autorku osobně, protože je učitelkou mateřské školy. Práce s dětmi díky tomu probíhala přirozeně. Výzkum probíhal formou hry nikoli učením.

4.4 POPIS VÝZKUMU

Sběr dat probíhal ve školním roce 2018/2019. Pozorování dětí probíhalo od září do ledna ve školním roce 2018/2019. Děti jsme pozorovali pět měsíců, ale práci s Klokanovým kufrem jsme prováděli pouze v měsíci, kdy děti dosáhly šesti let a to v měsíci lednu.

Děti byly pozorovány během všech úkolů z Klokanova kufru a následně byly jejich výsledky vyhodnoceny do záznamového archu dle hodnotící škály „zvládá samostatně“, „zvládá s dopomocí“, „nezvládá“. Úkoly, během kterých jsme děti sledovali v každodenních činnostech, probíhaly za běžného režimu ve třídě. Úkoly, kdy nebylo možné získat výsledek z každodenní činnosti dětí, probíhaly ve speciální místnosti. Ve speciální místnosti probíhal výzkum individuálně a přítomni byli pouze autor výzkumu a jedno dítě. Speciální místnost zajistila nerušení dítěte jinými dětmi během práce.

Některé úkoly jsme s dětmi nedělali ve speciální místnosti, ale dělali jsme je během tělovýchovné chvilky, dopolední činnosti nebo během běžného denního režimu.

4.5 REALIZACE VÝZKUMU

Při výběru dětí pro zpracování výzkumu byly pozorovány děti ve speciální třídě a ve třídě nejstarších dětí předškolního věku. Nejprve bylo vybráno dítě s ADHD, které navštěvovalo speciální třídu, poté bylo vybráno dítě z třídy nejstarších předškoláků. Starší dítě bylo vybráno na základě stejného měsíce narození jako je narozené dítě s ADHD.

Anamnestické údaje dítěte s ADHD jsme získali z diagnostických zpráv. Děti byly pozorovány pět měsíců při každodenních činnostech. Byly pozorovány jejich projevy chování, verbální a neverbální složka řeči. Pozorovali jsme, jak se děti chovají k ostatním dětem, učitelům či asistentům pedagoga. Všimli jsme si, jak se děti

projevují při nástupu do mateřské školy po jejich delší absenci. Následně jsme si z pětiměsíčního pozorování psali poznámky. V měsíci lednu probíhala práce s Klokanovým kufrem. Součástí Klokanova kufru jsou i oblasti sociální dovednosti, hra, sebeobsluha a samostatnost. Děti jsme v těchto oblastech začali pozorovat intenzivněji během měsíce ledna. Následně jsme si dělali poznámky. Pro práci s Klokanovým kufrem a jeho třemi dřevěnými boxy bylo potřeba udělat si přípravu. Nejprve jsme si odemkli Klokanův kufr, skříňka Klokanův kufr je vybavena zámkem. Poté jsme si vyndali ze skříňky záznamový arch se jménem dítěte, se kterým jsme měli pracovat. Ze skříňky jsme si vyndali i instruktážní karty. Otevřeli jsme si záznamový arch a vyhledali si oblasti červeného boxu, který je prvním boxem Klokanova kufru. Oblastmi jsou zrakové vnímání a motorika, grafomotorika a kresba. Podívali jsme se, které úkoly jsou pro šestileté dítě. Zvolili jsme si úkoly, které jsou pouze pro šestileté dítě, i když mezi úkoly najdeme úkoly i pro 5,5 let staré děti a děti ve věku 6-7 let. Obě děti, které jsme si pro výzkum vybrali, jsou ale přesně šest let staré, proto pro ně volíme úkoly pro šestileté děti. V oblasti zrakového vnímání se v záznamovém archu nacházejí pouze tři úkoly. Všechny tři úkoly mají své pomůcky v dřevěném červeném boxu Klokanova kufru. Úkoly jsme si z červeného boxu vyndali, prohlídli jsme si je a dali je na stůl. Úkoly jsme si na stůl dali tak, aby byly směrem k pedagogovi. Dítě jsme si posadili ke stolu naproti sobě a položili před něj první úkol ze tří. Úkol jsme dítěti vysvětlili a nechali ho pracovat. Dítěti jsme dopomohli až v případě, že bylo vidět, že si neví rady. Stejným způsobem jsme pokračovali i v následujících úkolech v oblasti zrakového vnímání. Prvním úkolem v oblasti zrakového vnímání je úkol pojmenování odstínů barev, druhým úkolem je vyhledání tvarů na pozadí. Druhý úkol má tři úrovně obtížnosti. Dítěti jsme zadali všechny tři varianty obtížnosti. Třetím úkolem je umístění obrázků na místo. V oblasti hrubé motoriky, která je další oblastí červeného boxu, je úkolem pro šestileté děti přeskocit snožmo nízkou překážku. Tento úkol jsme zadali všem dětem při tělovýchovné chvilce a děti, které jsou součástí výzkumu, jsme pozorovali a poté zapsali výsledek do záznamového archu. V jemné motorice jsou úkoly dva. Úkoly jsou horní oblouk s vratným tahem a spodní oblouk s vratným tahem. Úkoly jsme zadali všem dětem během dopolední činnosti. U dětí, které jsou součástí výzkumu, jsme výsledek u zanalyzování zapsali do záznamového archu. Stejně jako u červeného boxu jsme postupovali u modrého boxu.

Modrý box obsahuje oblast řeči, sluchového vnímání a základní předmatematické představy. V oblasti řeči není v Klokanově kufru žádný úkol pro šestileté dítě a tak oblast řeči byla součástí pozorování místo součástí práce s Klokanovým kufrem. V oblasti sluchového vnímání jsou úkoly tři a ani jeden z úkolů nemá pomůcku v dřevěném modrém boxu. Prvním úkolem je zopakování věty z více slov. Větu si před zadáním dítěti napsali na papír a poté dítěti řekli, aby ji mohlo zopakovat. To stejné jsme udělali i u druhého úkolu. Druhým úkolem je zopakování pěti nesouvisejících slov. Třetím zadáním úkolu je „Zvládá záznam delší rytmické struktury.“ Zadání jsme pojali jako vytleskávání rytmu podle slabik. V poslední oblasti modrého boxu v základních předmatematických představách je pouze jeden úkol. Úkol je v podoblasti třídění a tvoření skupin. Úkolem je vytřídit a vytvořit skupinu podle tří kritérií. Úkol má svou pomůcku v modrém boxu. Pomůckou jsou dřevěné kartičky, které před dítě položíme přeházené a necháme dítě kartičky utřídit podle třech kritérií. Kritérii jsou barva, tvar a velikost.

V zeleném boxu jsou oblasti dvě. Oblast vnímání prostoru i oblast vnímání času má pouze jeden úkol pro šestileté dítě. Oblast vnímání prostoru má úkol s pomůckou. Pomůckou je dřevěná vkládačka a devět vkládacích tvarů. Před dítě jsme položili vkládačku a vedle ní jsme položili devět vkládacích tvarů. Následně jsme dítěti říkali vpravo nahoru, vpravo dolů, vlevo nahoru, vlevo dolů polož vkládací tvar do vkládačky. Oblast vnímání času má úkol bez pomůcky. Dítěte jsme se vyptávali na pojmy „včera“, „dnes“ a „zítra“ a na využití těchto pojmů v praxi.

K zelenému boxu Klokanova kufru patří domeček s figurkami a hrací plánek hry „Člověče, nezlob se“. Domeček s modrými a červenými figurkami i hrací plánek jsme využili. „Člověče, nezlob se“, jsme si zahráli. Dřevěný domeček s figurkami jsme použili jako pomůcku a zadávali jsme dítěti úkol: „Polož červeného panáčka vedle domečku“.

4.6 VÝSLEDEK VÝZKUMU

4.6.1 PŘÍPADOVÁ STUDIE Č. 1

Lukáš se narodil před šesti lety rodičům jako první dítě. Těhotenství bylo plánové a nemělo komplikovaný průběh. Porod byl spontánní a nebyl komplikovaný. Lukáš je očkovaný dle očkovacího průkazu a očkování probíhalo bez problémů.

Chlapec neprodělal žádnou vážnou nemoc, s nástupem do mateřské školy se zvýšil výskyt bronchitidy. Dítě vyrůstá v úplné rodině a rodiče nejsou sezdaní. Rodina bydlí v panelovém bytě. Oba rodiče kouří elektronickou cigaretu.

Lukáš nastoupil do mateřské školy ve třech letech. Chlapec se pomaleji adaptoval na požadavky mateřské školy.

U Lukáše doma, v rodině, se občasně vyskytují afektivní projevy, ale jinak rodiče poruchu chování nepozorují. Paní učitelka v mateřské škole ale u Lukáše pozorovala, že je živý, neklidný a má kolísavou pozornost. Na základě doporučení z mateřské školy podstoupil Lukáš vyšetření v institutu neuropsychiatrické péče. Lékař u chlapce diagnostikoval hyperaktivitu a poruchu pozornosti. Lékař doporučil vstřícný trpělivý přístup v rodině i od pedagogů, pravidelný harmonogram dne, dostatek spánku, omezit počítač, televizi a tablet na maximálně třicet minut denně. Dle lékaře je pro dítě vhodný menší kolektiv, klid, harmonie, stabilita, pravidelnost. Lékař uvádí, že je chlapec pravák.

Na doporučení mateřské školy a rodičů navštívil chlapec pedagogicko-psychologickou poradnu. Důvodem vyšetření byly Lukášovy obtíže v chování ve velkém kolektivu. V mateřské škole bylo možné, aby Lukáš nastoupil do menší třídy. Pedagogicko-psychologická poradna doporučila jako opatření umístění Lukáše do třídy s menším počtem dětí v rámci stávající mateřské školy. Doporučení školského poradenského zařízení pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami Lukášovi dala druhý stupeň podpůrných opatření. Lukáš nemá individuální vzdělávací plán a je vzděláván ve třídě, oddělení, skupině v běžné škole podle § 16, odstavce 9 školského zákona.

Lukáš navštěvuje třídu Berušek. Třída Berušky je třída o počtu deseti dětí, má heterogenní složení a třídní učitelkou je zde speciální pedagog. Primárně je třída Berušek třídou logopedickou, ale třídu navštěvují i děti s jiným primárním postižením. Jedním z těchto dětí je Lukáš. Lukáš chodí do třídy Berušek od čtyř let. Chlapcova adaptace probíhala mnohem lépe než v jeho původní třídě s velkým počtem dětí. Během prvního roku ve třídě Berušek se Lukášovy projevy chování zmírnily a individuální péče Lukášovi prospívala. Po narození mladší sestry se jeho stav začal zhoršovat. Lukáš začal být více neklidný, měl negativní postoj ke všem činnostem. Při dvouhodinovém pobytu venku rád utíkal pedagogickým pracovníkům. Lukáš se více projevoval

afektivně a často ubližoval svým kamarádům. Chování chlapce se začalo zlepšovat až během dalšího školního roku, kdy do třídy Berušek nastoupil asistent pedagoga. Asistent pedagoga byl přijat v rámci podpůrného opatření k jinému dítěti než Lukášovi. Lukáš si po příchodu asistenta pedagoga dokázal lépe vytvořit vztah ke všem pedagogickým pracovníkům.

V kolektivu si Lukáš vybírá spíše chlapce, občas se s některým z nich nepohodne a dochází k fyzickým reakcím z Lukášovy strany. Lukáš si raději hraje sám než s kamarády, o hračky se nerad dělí.

Lukáš vyhledává hry konstruktivní, nejvíce preferuje Lego. Z námětových her si Lukáš nejčastěji hraje na strojvedoucího. Má rád vlaky a jiné dopravní prostředky.

Chlapec se umí obléknout sám, jen si neumí zavázat tkaničky. Hygienické návyky má dobré, občas je potřeba mu připomenout, že se po toaletě myjí ruce. Lukáš si dokáže přinést jídlo na stůl současně s pitím, ale samostatně si polévku nenalije. Problém mu dělá i nalit si pití.

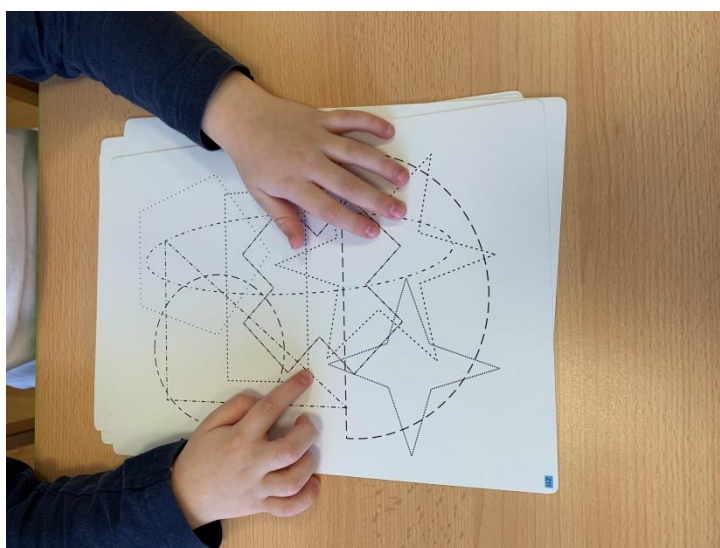
Když pracujeme s Lukášem a v úkolu se objeví téma, o které se sám zajímá, tak se Lukáš rád zapojuje do učení, lépe komunikuje a není potřeba ho neustále motivovat. Pokud zadaný úkol neobsahuje žádný z jeho zájmů, neprojevuje chlapec žádný zájem o splnění úkolu. Často dochází k reakci „Já nechci“, „Já nebudu“, „Tohle mě ale nebaví“. Během práce je nutné neustále Lukáše motivovat a pokusit se o udržení jeho pozornost. Práci s Lukášem prolínáme pauzami, které často bývají na škodu, protože je náročné Lukáše zpět zapojit do aktivity.

V mateřské škole mají Klokanův kufr od roku 2016. Klokanův kufr se v mateřské škole nachází ve třídě Berušek. Lukáš pracuje s Klokanovým kufrem od prvního roku, co mateřská škola Klokanův kufr vlastní. Úkoly pro šestileté děti ale Lukáš dělal až s autorkou výzkumu. Úkoly jsme s Lukášem dělali v měsíc jeho šestých narozenin a to v lednu v roce 2019. Lukášovi jsme neřekli, že bude plnit úkoly, ale řekli jsme mu, že si budeme hrát s Klokanovým kufrem. Lukáš má rád stavebnice a vkládačky, z toho důvodu neprojevoval žádný negativní postoj k práci s Klokanovým kufrem.

Začali jsme s prvním boxem z první police, boxem červeným. Úkoly jsme měli předem připravené. Oba jsme se usadili ke stolu. Lukáš začal pracovat na prvním úkolu z oblasti zrakového vnímání. Úkol byl s pomůckou, pomůckou byly dřevěné kartičky

s barvami odstínů. Úkolem bylo přiřadit dané odstíny barev k sobě. Lukáš úkol zvládnul samostatně, nebylo potřeba Lukášovi dopomáhat nebo mu znova vysvětlovat úkol. Druhý úkol měl také pomůcku. Pomůckou byly tři listy o formátu A4 a patnáct karet s tvary, které se překrývají. Druhý úkol měl tři varianty obtížnosti, základní, lehčí a těžší. Úkolem bylo rozpoznat tvary, které se překrývaly. Nejprve jsme použili pomůcku v podobě tří listů. Na každém listu byly tvary, které se překrývaly. Lehčí a základní variantu Lukáš zvládnul s dopomocí. Lukášovi jsme úkol znova vysvětlili. Těžší úkol Lukáš zvládnul také s dopomocí, dopomoc probíhala formou „ved’ prst po linii tvaru“ (Obrázek 1). Během plnění úkolů z karet, které mají menší formát, jsme Lukáše povzbuzovali a během plnění úkolů jsme Lukášovi dopomáhali. Nakonec splnil všechny tři varianty úkolu s dopomocí. Třetím a posledním úkolem z oblasti zrakového vnímání byl úkol, který má pomůcky. Pomůckami jsou jeden list A4 a šest karet. Na listě A4 je uvedena předloha šesti obrázků, které se nacházejí každý zvlášť na kartě. Lukáš umisťoval obrázky na předlohu na listě A4. Lukáš úkol zvládnul samostatně.

Obrázek 1 – Plnění úkolu z oblasti zraku

Zdroj: Autor

Další oblastí v červeném boxu je oblast motoriky. Úkolem v této oblasti je „přeskočí snožmo nízkou překážku“. Chlapce Lukáše jsme pozorovali během tělovýchovné chvílky a zjistili jsme, že Lukáš úkol nezvládá. V oblasti jemné motoriky, jsou dva úkoly. První úkol byl „horní oblouk s vratným tahem“ a druhým byl „spodní oblouk s vratným tahem“. Oba úkoly jsme zadali během dopolední činnosti všem dětem

ve třídě. Následně jsme zanalyzovali oba oblouky, které Lukáš udělal. Podle hodnotící škály „zvládá samostatně“, „zvládá s dopomocí“ a „nezvládá“ jsme vyhodnotili úkol jako „zvládá samostatně“.

Po zpracování úkolů z červeného boxu, jsme z dřevěné skříňky Klokanův kufr vyndali z druhé police box modrý. První oblastí modrého boxu je oblast řeči. V této oblasti nejsou žádné úkoly pro šestileté dítě. U Lukáše jsme ale nepozorovali žádné zvláštnosti v oblasti řeči s ohledem na diagnózu. Druhou oblastí je oblast sluchového vnímání. V této oblasti jsou úkoly v podoblasti sluchové paměti. Úkoly nemají pomůcky, tento fakt značně ztížil práci s Lukášem. Bez pomůcek bylo náročné Lukáše namotivovat k sednutí si ke stolu. Prvním úkolem bylo zopakování věty složené z více slov. Lukáš po delším motivování úkol zvládnul samostatně. Druhým úkolem bylo zopakování pěti nesouvisejících slov. Lukáš i po delším motivování úkol nezvládnul. Další úkol byl z podoblasti vnímání rytmu. Úkolem bylo zvládnout záznam delší rytmické struktury. S Lukášem jsme vytleskali rytmus podle slabik. Lukášův postoj k úkolu byl velmi negativní a i přes různé formy motivace se mu nakonec nepodařilo úkol splnit.

Základní matematické představy jsou poslední oblastí z modrého boxu. Ze základních matematických představ v podoblasti třídění a tvoření skupin je jeden úkol pro děti staré šest let. Úkol je s pomůckou a pomůckou je 28 dřevěných kartiček. Třídění podle tří kritérií Lukáš úkol zvládnul samostatně, Lukáš rád třídí a člení, a proto ho nebylo nutné ke splnění úkolu motivovat (Obrázek 2).

Obrázek 2 – Plnění matematického úkolu

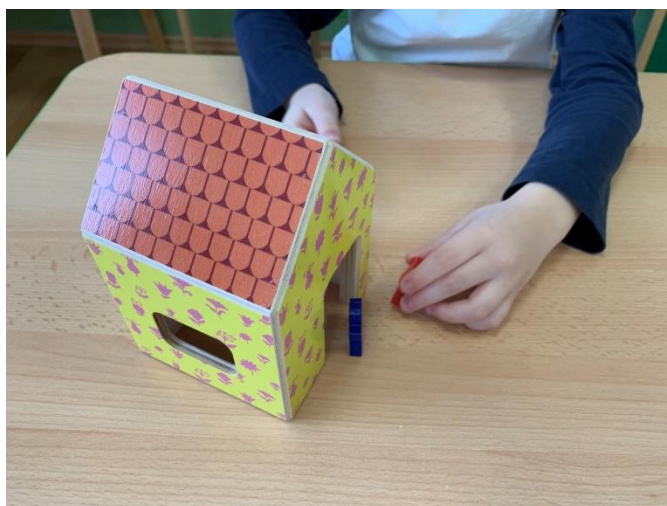
Zdroj: Autor

Ze třetí police jsme se vyndali zelený box s oblastmi orientace v čase a orientace v prostoru. V oblasti vnímání času je jeden úkol bez pomůcek pro šestileté děti. Úkolem je zvládnutí pojmů včera, dnes a zítra. S Lukášem jsme všechny tři pojmy nejprve zopakovali. Zopakovali jsme si, co jsme ten den dělali, a požádali jsme ho, ať nám poví, co jsme dělali včera a co by rád dělal zítra. Podle hodnotící škály záznamového archu Lukáš úkol zvládnul s dopomocí.

Oblast orientace v prostoru má úkol s pomůckou, jednou vkládačkou a devíti vkládacími tvary. Lukášův úkol byl dávat do vkládačky tvary dle kritérií vpravo nahoře, vpravo dole, vlevo nahoře a vlevo dole. Lukášovi se úkol líbil a s menší motivací na začátku plnění úkolu, úkol zvládnul samostatně. Součástí úkolu byl i list A4 s hracím polem hry „Člověče, nezlob se“. K hracímu poli, ale nejsou v zeleném boxu figurky ani kostka. Vzali jsme si z jiné stolní hry figurky a kostku a hru jsme si zahráli. Lukáše hra nebavila, protože se mu nedařilo a hru prohrál. Součástí zeleného boxu je dřevěný domeček s dřevěnými figurkami. Lukášovi jsme domeček s figurkami postavili na stůl a zadávali jsme mu úkoly: „Postav modrého panáčka před domeček“, „Dej červeného panáčka přede dveře“ (Obrázek 3). Lukáše úkol bavil a tak s jeho plněním neměl žádné problémy. Všechna zadání zvládnul samostatně. Po práci s posledním úkolem z Klokanova kufru jsme se Lukáše zeptali, zda ho hraní si s Klokanovým kufrem bavilo.

Obrázek 3 – Plnění úkolu s dřevěným domečkem

Zdroj: Autor

S Klokanovým kufrem jsme společně s Lukášem pracovali během měsíce ledna. Úkoly jsme dělali postupně podle oblastí, které se nacházejí v jednotlivých boxech. Úkoly jsme rozdělili do celého měsíce ledna, abychom Lukáše nepřetěžovali.

4.6.2 PŘÍPADOVÁ STUDIE Č. 2

Martin se narodil před šesti lety jako druhé dítě svým rodičům. Martin má o tři roky starší sestru, která dnes navštěvuje základní školu. Rodiče jsou sezdáni a Martin je z plánovaného těhotenství. Těhotenství probíhalo bez komplikací, porod byl spontánní a nedoprovázely ho žádné komplikace. Očkování Martina probíhalo dle očkovacího průkazu. První den po většině očkování byl doprovázen teplotami. Chlapec neprodělal žádné vážné onemocnění. Po nástupu do mateřské školy Martin prodělal plané neštovice.

Martin nastoupil do mateřské školy ve třech letech. Chlapec nastoupil do běžné homogenní třídy. Adaptace na mateřskou školu probíhala dobře, první měsíc se mu stýskalo po rodině, především v době oběda. Rodiče i paní učitelky se shodli na tom, že Martínek je sebevědomý, ctižádostivý a rád dělá nové věci. Pedagogičtí pracovníci se ještě zmínili, že je Martin velmi hlučné dítě. Martin nejraději hraje námětové hry, kdy je často v hlavní roli. Martin je v kolektivu oblíbený a kamarádí se s chlapci i s děvčaty. Martin rád hraje společenské stolní hry. Hry ho baví, i když se mu nedaří zvítězit.

Chlapec se sám dokáže obléknout, ale nedokáže si zavázat tkaničky u bot. Martinovi hygienické návyky jsou velmi dobré, není potřeba mu připomínat mytí rukou po toaletě. Vše probíhá automaticky. Chlapec si dokáže nalít pití a často pomáhá i svým spolužákům. Martin si dokáže odnést jídlo současně s pitím a je schopen odhadnout, kolik sní, když si jde přidat.

Práce s Martinem probíhá povětšinou vždy v naprostém klidu. Martinova ctižádostivost a chuť něco dělat, práci s chlapcem dost usnadňuje. Martinovi neustále opakujeme, aby byl tišší. Chlapec se často při práci doprovází svým verbálním projevem.

Martin chodí do třídy Pravěk. Ve třídě Pravěk nemají pomůcku Klokanův kufr Martin, ale znal Klokanův kufr dříve, než když jsme s ním začali dělat úkoly, jelikož při odpoledním spojování tříd se s Klokanovým kufrem už několikrát setkal.

S pomůckou Klokanův kufr jsme postupovali od červeného boxu k zelenému boxu. Úkoly jsme postupně splnili během měsíce ledna.

S Martinem jsme si vytáhli červený box z první police Klokanova kufru. Před Martina jsme vyskládali dřevěné kartičky s odstíny barev a požádali jsme ho, aby k sobě odstíny přiřadil. Martin úkol zvládnul samostatně (Obrázek 4). Druhým úkolem bylo vyhledání tvaru na pozadí. Úkol má více variant obtížnosti a Martin zvládnul samostatně úkoly u ve všech jeho variant. Třetím úkolem z oblasti zrakového vnímání bylo umístění obrázku na místo. Před Martina jsme položili pomůcky k úkolu, vysvětlili jsme mu zadání, a Martin splnil úkol bez dopomoci.

Obrázek 4 – Plnění úkolu zrakového vnímání

Zdroj: Autor

Z oblasti motoriky, která patří do červeného boxu Klokanova kufru, je v hrubé motorice úkolem snožmo přeskočit nízkou překážku. Martina jsme pozorovali při tělovýchovné chvílce a zjistili jsme, že úkol zvládá samostatně. Při dopolední činnosti jsme pozorovali Martina a následně vyhodnotili jeho grafomotorické prvky. Martin preferuje levou ruku. Šestileté dítě by podle záznamového archu mělo zvládnout horní oblouk s vratným tahem a spodní oblouk s vratným tahem. Martin zvládnul oba vratné oblouky podle hodnotící škály Klokanova kufru samostatně.

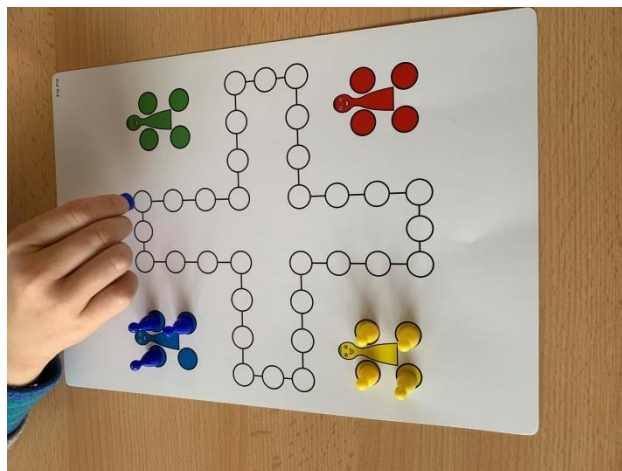
Z druhé police Klokanova kufru jsme si vyndali modrý box. První oblastí modrého boxu je oblast řeči. Řeč neobsahuje v záznamovém archu Klokanova kufru žádný úkol pro děti v šesti letech. U Martina jsme řeč pozorovali během každodenní činnosti a žádné neobvyklé věci jsme nepozorovali.

Druhou oblastí je oblast sluchového vnímání. Martin první dva úkoly z této oblasti zvládnul samostatně. Úkoly jsou „zopakuj větu z více slov“ a „zopakuj pět nesouvisejících slov“. Třetím úkolem bylo zvládnutí záznamu delší rytmické struktury. Martin se splněním úkolu potřeboval dopomoc. Před záznamem delším jsme zkoušeli záznamy krátké a několikrát jsme si je opakovali. Po dopomoci byl Martin schopen úkol zvládnout.

Poslední oblastí modrého boxu jsou základní předmatematické představy. V této oblasti je jen jeden úkol pro šestileté děti a to úkol z podoblasti třídění, tvoření skupin. Úkolem je roztrždit dřevěné kartičky podle třech kritérií. Před Martina jsme vyskládali všech 28 dřevěných kartiček a požádali ho o roztrždění. Martin úkol zvládnul samostatně.

V zeleném boxu, který je posledním ze tří dřevěných boxů, v oblasti vnímání času je úkol s pojmy včera, dnes a zítra. Martina jsme se rovnou zeptali, na to dělal včera ve školce. Martin začal hned odpovídat a jeho odpověď byla správná. Stejným způsobem jsme pokračovali i s pojmy dnes a zítra. Martin vyprávěl o dnech takovým způsobem, že bylo vidět, že pojmem rozumí. Z oblasti orientace v prostoru jsme začali úkolem s dřevěnou vkládačkou a devíti dřevěnými tvary. Zadávali jsme úkoly s umístěním tvaru vlevo nahoru, vlevo dolů, vpravo nahoru, vpravo dolů. Martin úkol zvládnul bez dopomoci. Součástí zeleného boxu je dřevěný domeček s dřevěnými panáčky. Pomůcku jsme využili a postavili před Martina a zadávali jsme mu úkoly: „Dej červeného panáčka před domeček“, „Polož modrého panáčka přede dveře“. Martin úkoly zvládnul sám. Nakonec jsme si s Martinem zahráli „Člověče, nezlob se“. „Člověče, nezlob se“ má hrací plánec v zeleném boxu, figurky a kostku jsme si půjčili z jiné stolní hry (Obrázek 5). Martin má rád stolní hry, hra ho bavila, i když pohrával. Po práci s posledním úkolem z Klokanova kufru jsme se Martina zeptali, zda ho hraní si Klokanovým kufrem bavilo.

Obrázek 5 – „Člověče, nezlob se“

Zdroj: Autor

Plnění vybraných úkolů obou dětí byla zapisována do záznamového archu podle jejich výsledků. Názorné vyplnění výše popisovaného záznamového archu je zobrazeno na obrázcích 6, 7 a 8. Chlapec z první případové studie jménem Lukáš je zde označován písmenem „L“, Martina z druhé studie jsme označili písmenem „M“.

Obrázek 6 – Vyplnění záznamového archu „1“

MOTORIKA, GRAFOMOTORIKA A KRESBA					
HRUBÁ MOTORIKA					
ÚKOL	ZADÁNÍ	VĚK	NEZVLÁDÁ	ZVLÁDÁ S DOPOMOCÍ	ZVLÁDÁ SAMOSTATNĚ
1.	Skok sounož	3			
2.	Překročí nízkou překážku	3			
3.	Chůze po schodech nahoru – střídá nohy	3			
4.	Stoj se zavřenýma očima	3,5			
5.	Přeskok přes čáru	3,5-4			
6.	Chůze po schodech dolů – střídá nohy	4			
7.	Přejde po čáře	4-5			
8.	Stoj na špičkách s otevřenýma očima	4-5			
9.	Poskoky na jedné noze	4-5			
10.	Chůze po mírně zvýšené ploše	4-5			
11.	Přejde přes kladinu	5			
12.	Přeskočí snožmo nízkou překážku	6	L		M

Zdroj: Autor

Obrázek 7 – Vyplnění záznamového archu „2“

VNÍMÁNÍ ČASU		VNÍMÁNÍ ČASU			
ÚKOL	ZADÁNÍ	VĚK	NEZVLÁDÁ	UKÁŽE S DOPOMOCÍ, UKÁŽE NA OBRÁZKU	ZVLÁDÁ SAMOSTATNĚ, AKTIVNĚ POUŽÍVÁ
1. Č1-5	Přiřadí činnosti obvyklé pro ráno	4-5			
2. Č1-5	Přiřadí činnosti obvyklé pro poledne	4-5			
3. Č1-5	Přiřadí činnosti obvyklé pro večer	4-5			
4. Č1-5	Přiřadí činnosti obvyklé pro dopoledne	4,5-5			
5. Č1-5	Přiřadí činnosti obvyklé pro odpoledne	4,5-5			
6. Č6,7	Rozliší dříve, později (seřadí dva obrázky) ☉ Rozliší dříve, později (seřadí dva obrázky)	4,5			
7. Č6,7	Seřadí obrázky podle posloupnosti děje, jmenuje, co se stalo nejdříve, později, naposled ☉ Seřadí obrázky podle posloupnosti děje, jmenuje, co se stalo nejdříve, později, naposled	5			
8.	Rozlišuje pojmy nejdříve, před tím, nyní, potom	5			
9.	Začíná se orientovat ve dnech v týdnu	5-6			
10. Č10	Přiřadí činnosti obvyklé pro roční období ☉ Přiřadí činnosti obvyklé pro roční období	5-6			
11.	Pojmy včera, dnes, zítra	6		L ✓	M ✓
12.	Predevčírem, pozítří	6,5-7			

Zdroj: Autor

Obrázek 8 – Vyplnění záznamového archu „3“

ZRAKOVÁ PAMĚŤ		ZRAKOVÁ PAMĚŤ			
ÚKOL	ZADÁNÍ	VĚK	NEZVLÁDÁ	ZVLÁDÁ S DOPOMOCÍ	ZVLÁDÁ SAMOSTATNĚ
27.	Pamatuje si tři předměty, pozná, který chybí	4			
28. Z28, 29	Pamatuje si tři obrázky, pozná, který chybí	4,5			
29. Z28, 29	Ze šesti obrázků si tři pamatuje	5			
30. Z30	Poznává viděné obrázky	5-6			
31. Z31	Umístí obrázky na místo	6		L ✓	M ✓

Zdroj: Autor

4.7 INTERPRETACE ZJIŠTĚNÝCH DAT

Jeví se pomůcka Klokanův kufr jako vhodná pomůcka pro dítě s ADHD?

Dle Bednářové, Šmardové je pomůcka Klokanův kufr vhodná pro všechny děti předškolního věku i pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Pro dítě s ADHD se jeví pomůcka Klokanův kufr jako vhodná, což jsme si experimentálně ověřili. Před zahájením použití pomůcky Klokanův kufr jsme vybrali nejprve takové úkoly, u kterých jsme předpokládali, že by dítě s ADHD mohly bavit. Úkoly jsme volili s ohledem na věk. Je vhodné nejprve pracovat na těch úkolech, které dítě nezvládlo v mladším věku. Zároveň je možné zvolit úkol z Klokanova kufru, který je určen pro děti v mladší věkové kategorii. Je-li dítěti šest let, volíme úkol pro děti ve věku pěti let a šesti měsíců nebo úkol pro děti pětileté. Dítě s ADHD, stejně jako jiné děti, zpravidla lépe zvládne méně náročný úkol, což ho povzbudí k plnění úkolu složitějšího. Dítě s ADHD při práci s pomůckou Klokanův kufr neustále motivujeme a povzbuzujeme. Neúspěch nevádí. Pedagog by neměl při práci zapomínat na speciální potřeby dítěte a dodržovat pravidla pro práci s dítětem s ADHD . Což jsme udělali i my.

Může práce učitele s pomůckou Klokanův kufr usnadnit dítěti vstup do základní školy?

Pomůcka Klokanův kufr vznikla jako aplikace publikace Diagnostika dítěte předškolního věku renomovaných autorek Mgr. Jiřiny Bednářové a PhDr. Vlasty Šmardové. Zároveň patří Diagnostika dítěte předškolního věku od autorek J. Bednářové a V. Šmardové mezi programy, které se využívají i u dětí s podpůrnými opatřeními ke zmírnění nebo vymizení deficitů v rámci speciálních vzdělávacích potřeb u všech tří skupin dětí především v různých stupních podpory v předškolním věku. Jestliže program napomáhá zmírnit nebo vymizet deficity v rámci speciálních vzdělávacích potřeb, tak Klokanův kufr, který je aplikací tohoto programu, může usnadnit dětem vstup do základní školy. Klokanův kufr může dětem usnadnit vstup do základní školy, především když se společně s dítětem a Klokanovým kufrem pracuje od nástupu dítěte do mateřské školy. Pomůcka Klokanův kufr může usnadnit dětem vstup do základní školy, protože pracuje s individuálním vývojem dítětem. Práce s Klokanovým kufrem je vhodná na individuální práci s dítětem. U dětí běžných, ale i u dětí s ADHD, je zároveň nezbytně nutné respektovat vlastní vývoj dítěte. Díky práci s touto pomůckou jsme zjistili, že i s tím metodická pomůcka Klokanův kufr počítá.

Předpoklad č. 1: Obě děti bude plnění úkolů z pomůcky Klokanův kufr bavit.

Tento předpoklad se nepotvrdil. Chlapce z první případové studie, Lukáše, práce s Klokanovým kufrem převážně nebavila. Lukáše bavily jen úkoly, které se mu podařilo splnit samostatně. Zároveň Lukáše bavily, ty úkoly, které obsahovaly cokoli z jeho zájmů. Na otázku, zda ho hraní s Klokanovým kufrem bavilo, odpověděl: „No, moc ne.“. Martina, chlapce z druhé případové studie, bavily všechny úkoly bez rozdílů jeho úspěšnosti v plnění úkolů. Práce s Klokanovým kufrem Martina bavila. Martin odpověděl na otázku, zda ho hraní s Klokanovým kufrem bavilo: „Bylo to super“.

Předpoklad č. 2: Dítěti s ADHD bude plnění úkolů trvat déle než běžnému dítěti.

Předpoklad č. 2 se potvrdil. Dítěti s ADHD, Lukášovi, trvalo plnění úkolů výrazně déle než Martinovi. Plnění úkolů Lukášovi trvalo déle, protože se mu většina úkolů nechtěla plnit. Lukáš často odcházel od rozdělaného úkolu. Jestliže byl úkol bez pomůcek z Klokanova kufru, bylo náročné udržet Lukášovu pozornost. Někdy bylo náročné, Lukáše namotivovat, aby si sedl ke stolu a formou hry s námi plnil úkoly z Klokanova kufru. I přes časové pauzy, které jsme dělali mezi jednotlivými úkoly, Lukášova pozornost trvala opravdu jen chvíli.

Předpoklad č. 3: Námi vybrané úkoly z Klokanova kufru nakonec obě děti zvládnou.

Ne, námi vybrané úkoly, které odpovídaly věku dětí, nakonec obě děti nezvládly. Chlapec z první případové studie, Lukáš, nedokázal splnit všechny námi vybrané úkoly z Klokanova kufru. Většinu úkolů však zvládnul, některé samostatně, některé s dopomocí. Lukáš nedokázal splnit úkol z oblasti hrubé motoriky. Lukáš nezvládl přeskočit nízkou překážku. Dalším úkolem, který se nám s Lukášem nepodařilo splnit, bylo vnímání rytmu. Úkol se zadáním „zvládá záznam delší rytmické struktury“ se také Lukášovi nepodařilo zvládnout. Z oblasti sluchového paměti se nám společně s Lukášem nepodařilo splnit úkol „zopakuje pět nesouvisejících slov“.

Martin, chlapec z druhé případové studie, úkoly zvládl všechny. Některé úkoly splnil s dopomocí a některé samostatně. Martin nakonec dokázal zvládnout všechny mnou vybrané úkoly z Klokanova kufru.

Experimentálním použitím pomůcky Klokanův kufr jsme zjistili, že více či méně bavil obě děti. To, zda práce chlapce bavila, bylo podmíněno především sníženou pozorností Lukáše, který se nevydržel déle soustředit.

Plnění úkolů trvalo chlapci s ADHD delší dobu. Bylo to dáno opět jeho nesoustředěností a častým odbíháním od úkolů.

I přesto, že úkoly byly vybrány adekvátně věku obou chlapců, se jednomu nepodařilo všechny úkoly splnit.

Při plnění úkolu se u obou dětí zároveň uplatňuje i nadále vlastní vývoj dítěte. Jestliže dítě, které je šestileté, nezvládá úkol pro šestileté děti, je možné zvolit úkol z mladší věkové kategorie.

Na obou dostupných vzorcích různých dětí předškolního věku jsme experimentálně ověřili práci s pomůckou Klokanův kufr. Pracovali jsme pouze s několika vybranými úkoly. I tak je možné demonstrovat, že pomůcka Klokanův kufr je vhodná pro využití i u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Při experimentu nebylo zásadní, zda i dítě se speciálními vzdělávacími potřebami zvládne všechny vybrané úkoly. Je ale zásadní, že je možné s dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami využít v rámci diagnostiky pomůcku Klokanův kufr. Pro chlapce s ADHD nebyla práce dostatečně atraktivní. Experiment ale ukázal, že při dostatečné motivaci a citlivém přístupu je možné s pomůckou Klokanův kufr pracovat i s dítětem s ADHD.

ZÁVĚR

Ne všechny děti mají stejné potřeby a stejné možnosti ve vzdělávání. Proto školský zákon definuje podpůrná opatření, která dělí do pěti stupňů podpory. Tato bakalářská práce se zaměřila na jednu z mnoha metodických pomůcek podpůrných opatření Klokanův kufr. Práce se nezabývá tím, u kterého stupně podpory je možné pomůcku Klokanův kufr používat. Práce se zabývá pouze tím, zda je možné Klokanův kufr využívat i u dítěte s ADHD.

Na základě případové studie a pozorování dvou dětí jsme se pokusili čtenáře seznámit s vybranými úkoly z komplexní metodické pomůcky Klokanův kufr. Na praktických úkolech jsme se pokusili ukázat, jak je možné s touto metodickou pomůckou pracovat a jak je možné ji využít v praxi. Díky experimentálnímu ověřování úkolů práce ukazuje, že Klokanův kufr je pravděpodobně možné používat u všech dětí předškolního věku. Pomůcku Klokanův kufr jsme ověřovali na dítěti běžném a na dítěti s ADHD. I přesto, že vzorek dětí byl pouze dostupný a nikoliv reprezentativní, se domníváme, že pomůcka, Klokanův kufr, by mohla mít široké použití především v předškolním věku.

Pomůcka Klokanův kufr díky svému komplexnímu pojetí napomáhá k diagnostikování dětí předškolního věku. I přes její komplexní pojetí jsme zjistili, že má pomůcka i drobné nedostatky. Jako jeden z hlavních nedostatků vidíme v tom, že oblasti v boxech Klokanova kufru nejsou seřazeny stejně jako v záznamovém archu. Tento fakt zapříčiňuje časově náročnější přípravu pro učitele. Pokud by oblasti v boxech Klokanova kufru byly seřazeny stejně jako v záznamovém archu, usnadnilo by to učitelů přípravu i následnou práci s dítětem.

Experimentálním ověřováním úkolů jsme zjistili, že více či méně nakonec obě děti plnění všech námi vybraných úkolů z Klokanova kufru bavilo. Zjistili jsme, že dítěti s ADHD trvalo plnění úkolů výrazně déle. Bylo to podmíněno především sníženou pozorností. Dítě s ADHD mělo sníženou pozornost i přesto, že jsme se pokusili eliminovat rušivé prostředí tím, že jsme většinu vybraných úkolů z Klokanova kufru plnili ve speciální místnosti. Martin, chlapec z běžné třídy nakonec splnil všechny námi vybrané úkoly, některé samostatně, některé s dopomocí. Lukáš, chlapec s ADHD nedokázal splnit některé námi vybrané úkoly, především z důvodu snížené pozornosti a jiných aspektů týkajících se jeho diagnózy.

Klokanův kufr nabízí možnost při nesplnění úkolu pro daný věk zvolit úkol ze stejné oblasti v nižší věkové kategorii. Díky tomu jsme schopni zjistit, co v dané oblasti dítě již zvládne, čeho ještě není schopno. Víme, kde na jeho zvládnuté schopnosti a dovednosti navázat, jak dítě stimulovat k tomu, aby se posouvalo dál ve svém vývoji.

Díky včasnému diagnostikování je možné dítěti usnadnit vstup do základní školy. Pomocí pomůcky Klokanův kufr dokážeme odhalit silné stránky dítěte, rozpoznat případné slabé stránky dítěte a se slabými stránkami dále pracovat a hledat řešení. Práci s dítětem a Klokanovým kufrem můžeme usnadnit dítěti vstup do základní školy, protože Klokanův kufr napomáhá s odhalením všech stránek dítěte. Ale bez ohledu na používání pomůcky Klokanův kufr se u dětí uplatňuje i jejich vlastní vývoj.

Pomůcka Klokanův kufr je součástí programu Diagnostika dítěte předškolního věku autorek J. Bednářová, V. Šmardová, který se využívá i u dětí s podpůrnými opatřeními. Může tedy Klokanův kufr usnadnit všem dětem vstup do základní školy.

Ani školský zákon nezapomíná na děti se znevýhodněním ve vzdělávání, a proto svými podpůrnými opatřeními již v mateřské škole napomáhá tak k usnadnění jejich vstupu do základní školy.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ALTMANOVÁ, Miroslava. *Hyperaktivní a nepozorné dítě: Podněty k práci s dětmi s ADHD pro rodiče a učitele*. Praha: Pražská pedagogicko-psychologická poradna, 2010.

BARTOŇOVÁ, Miroslava, Ilona BYTEŠNÍKOVÁ, Marie VÍTKOVÁ a et. al. *Děti se speciálními vzdělávacími potřebami v mateřské škole: Texty k distančnímu vzdělávání*. -. Brno: Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-237-6.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press a.s., 2011. ISBN 978-80-251-1829-0

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Školní zralost: Co by mělo dítě umět před vstupem do školy*. Dotisk 1. vydání. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-2569-4.

HADJ MOUSSOVÁ, Z., DUPLINSKÝ, J. a kolektiv *Diagnostika Pedagogicko-psychologické poradenství II*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-101-X.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra, Dagmar OPATŘILOVÁ a Marie VÍTKOVÁ. *Školní zralost a dítě s SVP: vzdělávání a diagnostika*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, 2019. ISBN 978-80-7496-421-3.

KENDÍKOVÁ, Jitka. *Krok za krokem s ADHD: Praktická příručka pro rodiče předškoláků a školáků s ADHD*. Praha: Nakladatelství Dr. Josef Raabe, 2015. ISBN 978-80-7496-171-7.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 4. vydání. Praha: Grada Publishing 2. vydání, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0

MACHOVÁ, Jitka. *Biologie člověka pro učitele*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3357-2.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Výbor z díla*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1056-6.

MICHALÍK, Jan, Pavlína BASLEROVÁ, Lenka FELCMANOVÁ a kolektiv. *Katalog podpůrných opatření obecná část: Pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4654-7.

NOVOTNÁ, Jana. *Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2015. ISBN 978-80-7452-106-5.

PACLT, Ivo, Radek PTÁČEK a Jakub FLORIÁN. *Hyperaktivita*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2019. ISBN 80-86991-71-7.

RYMEŠOVÁ, P. a K. CHAMOUTOVÁ. *Průvodce psychologií osobnosti a sociální psychologií pro distanční studium*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2010. ISBN 978-80-213-0814-5

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

ŽÁČKOVÁ, Hana a Drahomíra JUCOVIČOVÁ. *Metody práce s dětmi s LMD (ADHD, ADD) především pro rodiče a vychovatele*. 7. vydání. Praha: Nakladatelství D + H, 2012. ISBN 978-80-903869-0-7.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

CIONI, Giovanni. *Pediatric Neurology, Part I, Volume 111*. -: Elsevier, 2013.
ISBN 9780444528919.

Seznam použitých internetových zdrojů

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 561 ze dne 10. listopadu 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190 [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Klokanův kufr. *Klokanův kufr* [online]. Brno: Lužánky, 2019 [cit. 2020-01-01].
Dostupné z: <https://www.klokanuvkufr.cz/klokanuv-kufr/>

Klokanův kufr: Komplexní metodická pomůcka pro práci s dětmi. *Klokanův kufr* [online]. Brno: Lužánky, 2019 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: http://www.masopavsko.cz/e_download.php?file=data%2Feditor%2F310cs_3.pdf&original=Klokan%C5%AFv%20kufr%20-%20Metodika.pdf&fbclid=IwAR0983NYMoIB2LeB6gA5yhczHRakIzuL7_J9KdUziUWtdZiH-zECX-sQJ94

Klokanův kufr: Záznamový arch, Brno: Lužánky, 2013, součást vybavení Klokanova kufu

SEZNAM OBRÁZKŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Plnění úkolu z oblasti zraku	39
Obrázek 2 – Plnění matematického úkolu	40
Obrázek 3 – Plnění úkolu s dřevěným domečkem	41
Obrázek 4 – Plnění úkolu zrakového vnímání.....	43
Obrázek 5 – „Člověče, nezlob se“	45
Obrázek 6 – Vyplnění záznamového archu „1“	45
Obrázek 7 – Vyplnění záznamového archu „2“	46
Obrázek 8 – Vyplnění záznamového archu „3“.....	46

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Zavřená pomůcka Klokanův kufr	I
Příloha B – Otevřená pomůcka Klokanův kufr	II
Příloha C – Záznamový arch	III
Příloha D – Zavřený Červený Box	IV
Příloha E – Otevřený Červený box	V
Příloha F – Zavřený Modrý box	VI
Příloha G – Otevřený Modrý box	VII
Příloha H – Zavřený Zelený box	VIII
Příloha I – Otevřený Zelený box	IX

Příloha A – Zavřená pomůcka Klokanův kufr

I

I

Příloha B – Otevřená pomůcka Klokanův kufr

II

II

Příloha C – Záznamový arch

ZÁZNAMOVÝ ARCH

Jméno a příjmení dítěte		datum narození
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka
datum	pedagog	poznámka

**KLOKANŮV
KUFER**

III

III

Příloha D – Zavřený Červený Box

IV

IV

Příloha E – Otevřený Červený box

V

V

Příloha F – Zavřený Modrý box

VI

VI

Příloha G – Otevřený Modrý box

VII

VII

Příloha H – Zavřený Zelený box

VIII

VIII

Příloha I – Otevřený Zelený box

IX

IX

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Eliška Kotíková

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: prezenční

Název práce: Podpůrná opatření dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v MŠ, která vedou k úspěšnosti popřípadě usnadnění vstupu do ZŠ

Rok: 2020

Počet stran textu bez příloh: 47

Celkový počet stran příloh: 9

Počet titulů českých použitých zdrojů: 16

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Lea Květoňová, Ph.D.